

Dönem : 1

Toplantı : 4 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 527 ye 2 nci ek

Siyasi partiler kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/560, 2/378, 2/591; Cumhuriyet Senatosu 1/551)

(Not : Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 649)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 5117 - 1/551*

3 . 7 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 20 . 5 . 1965 gün ve 7049 - 39932 sayılı yazınıza karşılıktır :

Siyasi Partiler Kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 21 . 6 . 1965, 22 . 6 . 1965, 23 . 6 . 1965, 24 . 6 . 1965, 25 . 6 . 1965, 28 . 6 . 1965, 29 . 6 . 1965, 30 . 6 . 1965, 1 . 7 . 1965, 2 . 7 . 1965 tarihli 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108 ve 109 ncu birleşimlerinde değiştirilerek açık oyla kabul edilmiş, dosya ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Saygılarımla

Enver Aka

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Not :

Açık oya arz edilen maddeler :

*2, 8, 13, 15, 16, 18, 19, 22, 25, 26, 27, 30, 33, 36, 37, 40, 50, 52, 54, 56, 65, 74, 77, 97, 128, 134, 135,
Geçici : 1, 2, 3, 4, değişen madde numaraları ve tümü.*

Geçici Komisyon raporu

*Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/560
Karar No. : 3*

3 . 7 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Siyasi Partiler kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyonumuz 3 Temmuz 1965 günkü Birleşiminde Cumhuriyet Senatosunca bu tasarı üzerinde yapılan değişiklikleri inceleyerek aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır :

1. 2 nci maddenin son fıkrası Senatoça çıkarılmıştır. 135 nci maddenin 2 nci fıkrası ve genel hukuk yorumu kuralları muvacehesinde çıkarılan bu fıkra haşiv teşkil ettiğinden Komisyonumuz değişikliğe katılmaktadır.

2. Komisyonumuz 8 nci maddede Senatoça yapılan tasrihleri uygun telâkki etmektedir.

3. Komisyonumuz Senatoca tanzim edilen 13 neü maddede 5 nei fıkrası ile 7 nei fıkrasını tenakuz halinde görmüş ve bu değişikliğe katılamamıştır.

4. Komisyonumuz 15 nei maddenin 2 nei bendinin ilk fıkrasında yapılan tadili Türkçe kurallarına aykırı görmüş ve bu maddedeki değişikliğe katılamamıştır.

5. Komisyonumuz bir ilden seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin mensub oldukları partinin o ildeki bütün ilçe kongrelerinde tabii üye olmalarını antidemokratik bulmuş ve ayrıca ikinci bendin ilk fıkrasında yapılan değişikliği Türkçe kurallara aykırı saymıştır.

6. Komisyonumuz Senatoca 18 nei maddeye son fıkra olarak ilâve edilen hükmü yazılış tarzı itibariyle Siyasi Partiler Kanunu ile ilgili görememiştir.

7. Komisyonumuz 19 neu maddenin çıkarılmasını ziyadesiyle mahzurlu saymaktadır.

9. Komisyonumuz, 22 nei maddenin çıkarılmasını da ziyadesiyle mahzurlu saymıştır.

10. Komisyonumuz, 25 nei maddede yapılan ibare değişikliğine katılmakla beraber, bu maddenin numarasında yapılan değişikliğe katılamamaktadır.

11. Komisyonumuz, 26 nei maddenin metinden çıkarılmasının bu konuyu tamamiyle tanzimsiz bırakacağından endişe etmektedir. Senatoda bu maddenin çıkarılmasına âmil olan mülâhazalarda gerçek payı mevcud olsa dahi, bu maddenin tayyı neticesinde konu tamamiyle tanzimsiz kalacaktır.

12. — Komisyonumuz, Senatoca metne 27 nei madde olarak eklenen metne katılamamaktadır. Gerçekten, gerçi Geçici Komisyonumuz, önseçimlere bütün partililerin katılmasını prensip itibariyle uygun bulmakta ise de, bu prensibin tatbik usul ve şekilleri kanunda tanzim edilmeksizin muhafazasının bir temenniden ileri gidemeyeceği ve kanunlarda temenni hükümlerinin yer almasının kanun tekniğine aykırı olacağı ve esasen önümüzdeki seçimlerde önseçimi bu tarzda uygulamanın imkânsız olması mülâhazalarıyla bu ek maddeye katılamamıştır.

13. Komisyonumuz, Senatonun 33 neü maddede yaptığı ibare değişikliğine katılmakla beraber madde numarasındaki değişikliğe katılamamaktadır.

14. — Komisyonumuz, 36 nei maddede «bir ay» ibaresinin «otuz gün» olarak değiştirilmesini uygun görmekle beraber madde numarasındaki değişikliğe katılamamaktadır.

15. Komisyonumuz, 37 nei maddede yapılan değişikliği faydalı mütalâa etmekle beraber madde numarasındaki değişikliğe katılamamıştır.

16. Komisyonumuz, 40 nei maddede yapılan değişikliklerin maksadı daha iyi ifade ettiğine kanaat getirmekle beraber madde numarasındaki değişikliğe katılamamıştır.

17. Komisyonumuz, 50 nei maddedeki kelime değişikliğinin maddeye gerçek vuzuhunu verdiği kanısında olmakla beraber madde numarasındaki değişikliğe katılamamaktadır.

18. Komisyonumuz, 52 nei maddeye eklenen son bendle mutabık olmakla beraber madde numarasındaki tadile katılmamaktadır.

19. Komisyonumuz, 56 nei maddeye eklenen son fıkrayı uygun bulmakla beraber madde numarasındaki tadile katılmamaktadır.

20. Komisyonumuz, 54 neü maddenin son fıkrasında yapılan tadili kanun tekniğine uygun bulmuş, ancak madde numarasındaki değişikliğe katılamamıştır.

21. Komisyonumuz, 65 nei maddenin 13 neü bendinde yapılan değişikliği gerçeklere aykırı bulmuştur.

22. Komisyonumuz, Senatoca kabul edilen 74 neü madde metniyle mutabık olmakla beraber madde numarasındaki tadile katılmamaktadır.

23. — Komisyonumuz, 77 nei maddedeki tadili Türkçe kurallara aykırı bulmuştur.

24. Komisyonumuz, 97 nei maddedeki tadile kanun tekniği bakımından iştirak etmekle beraber madde numarasındaki değişikliğe katılamamaktadır.

25. Komisyonumuz, 128 nei maddenin, seçim kanunlarında son defa yapılmakta olan değişikliklerle mütenazır hale sokulabilmesini teminetme bakımından, bu maddedeki değişikliğin reddedilmesi gerektiği kanısındadır.

26. Komisyonumuz, 134 neü maddenin çıkarılmasını, hüküm itibariyle kesinleşmiş olan 20 nei maddeyle kabili telif görmemiştir. Gerçekten, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 16 nei maddesi, munhasıran bir yasama meclisinin iç faaliyetiyle ilgili bir konuyu düzenlemiş değildir. Bu itibarla, Senato İçtüzüğü'nün bu hükmü mahiyeti itibariyle bir İçtüzükte yer alamaz. Kaldı ki, Anayasanın 57 nei maddesi, partilerin iç faaliyetlerinin ve bu arada, partilerin (velev Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olsunlar) partilerinin hümi şahsiyeti ve parti organlarıyla (ve bu şıkta partinin Parlâmento içindeki iradesini izhar edici organlarından olan «müşterek grup» la yani Türkiye Büyük Millet Meclisi grupuyla) münasebetlerinin düzenlenmesinin kanunla yapılmasını da ayrıca sarahatle emretmektedir. Bu durumda, Senato İçtüzüğü'nün bu hükmüyle bir içtüzükte aslında mahiyeti icabı içtüzük hükmü vasfını değil, fakat kanun hükmü vasfını taşıyan bir hüküm sevk edilmiş ve bir yetki saptırmasında bulunulmuştur. Her ne kadar bu kanunun 20 nei maddesiyle Senato İçtüzüğü'nün bu hükmünün esasen ilga edildiği ve bu kanunun 134 neü maddesinin bu sebeple haşiv sayılabileceği ileri sürülebilirse de, Senatoda bu kanunun 20 nei ve 134 neü maddelerinin müzakeresinde hâkim olan karşılıklığın, ilerde türlü yanlış tefsirlere sebebiyet verebileceği de mütalâa edilmiştir. Bu sebeplerle Komisyonumuz bu maddenin çıkarılmasına katılmamaktadır.

27. Komisyonumuz, 135 nei maddenin matla bındaki tadile katılamamaktadır.

28. Komisyonumuz, 137 nei maddenin geçici bir madde olmasına katılmaktadır.

29. Komisyonumuz, 138 nei maddenin de geçici bir madde olmasına katılmaktadır.

30. Komisyonumuz, bu sebeplerle metne ilâ ve edilen «Onuncu kısım» ile başlığına aynen katılmaktadır.

31. Komisyonumuz, Senato'ca eklenen 27 nei maddeye katılmadığından eklenen 1 nei geçici maddeye de katılmamaktadır.

32. Komisyonumuz, 2 nei geçici maddenin muhtevasına katılmakta, ancak madde numarasına katılmamaktadır.

33. Komisyonumuz, 3 neü geçici maddenin muhtevasına katılmakta, ancak madde numarasına katılmamaktadır.

34. Komisyonumuz, 4 neü geçici maddenin muhtevasına katılmakta, ancak numarasına katılmamaktadır.

35. Komisyonumuz, 139 neu maddede yapılan numara değişikliklerine katılmamaktadır.

36. Komisyonumuz, Senatonun muhteva itibariyle aynen bıraktığı hükümlerin madde numaraları değişse bile hüküm itibariyle kesinleştiği kanaatiyle, madde numaralarında (muhteva değişmeksizin) yapılan tadillerin hiçbirisine katılmamaktadır.

Anayasanın 7 nei geçici maddesinin ilk fıkrasına tabi bir kanun tasarısı bahis konusu olduğundan, diğer bütün işlere takdimen öncelikle görüşülmesi ricasiyle Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı

Tekirdağ
H. Mumcuoğlu

Sözcü
İstanbul
C. Karca

Bu rapor Kâtibi
Çanakkale
B. Arat

Çorum
H. İncesulu

Giresun
A. Cüceoğlu

Kırşehir
H. Özmen

Van
Ş. Kösereisöğlü
İmzada bulunamadı

Aydın
Söz hakkım mahfuz
O. Apaydın

Artvin

26 ve 27 nei maddeler hakkında
söz hakkım mahfuzdur.

S. O. Avcı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Siyasi Partiler Kanunu

Siyasi parti niteliğinde dernekleri kurma yasağı

MADDE 2. — Dernekler, belli bir siyasi partiyi desteklemek veya desteklememek yahut siyasi partiler arasında işbirliği sağlamak veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği veya mahallî idareler veya muhtarlık yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde belli adayları desteklemek veya desteklememek yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak amacıyla kurulamaz.

İşçi ve İşveren Sendikaları Birlikleri, Federasyonları ve Konfederasyonları hakkındaki 15 Temmuz 1963 tarihli ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun hükümleri saklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Üyelik ve organlarda görev alma

Partilere üye olamayacak kimseler

MADDE 8. — Türk vatandaşı olmıyanlar, reşit olmıyanlar, kısıtlı olanlar, kesin olarak mahkûm oldukları bir suçtan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilme yeterliğini kaybetmiş olanlar, lise veya eşidi veya daha alt kademedeki öğrenim kurumlarında öğrenci olanlar, memurlar ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ve özel kanunla veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar, siyasi partilere üye olamazlar.

Kesin olarak mahkûm oldukları bir suçtan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilme yeterliğini kaybetmiş olanlardan, memnu haklarının iadesine 9 Temmuz 1961 tarihinden önce karar verilmiş olanlar hakkında, yukardaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Üniversite öğretim üyeleri ve öğretim üyesi yardımcıları, memurların 1 nci fıkra gereğince tabi olduğu yasaklamanın dışındadır; ancak, bunların siyasi partilerde genel merkezdeki karar ve yönetim görevleri dışında görev almaları mümkün değildir.

Genel başkan

MADDE 13. — Parti genel başkanı, parti tüzüğüne göre seçilir.

Partiyi temsil yetkisi genel başkana aittir. Parti adına dâva açma yetkisi ve dâvada hususî yetkisi, genel başkana veya ona izafeten bu yetkileri kullanmak üzere parti tüzüğünün göstereceği parti mercilerine aittir.

Parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim organlarının tabii başkanıdır.

Parti tüzüğü, genel başkana görevinin yerine getirilmesinde ve yetkilerinin kullanılmasında yardımcılık veya vekillik etmek üzere, genel başkan yardımcısı, genel başkanvekili veya genel sekreter gibi adlarla gerekli gördüğü sayıda yardımcı mercileri öngörebilir. Bunların ne suretle seçileceğini parti tüzüğü gösterir.

Hükümete katılmıyan siyasi partiler arasında en fazla milletvekiline sahibolan partinin genel başkanına, ana muhalefet partisi lideri sıfatıyla, (Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ödenek ve yolluğu da dâhil olmak üzere) Başbakanın aldığı ödenek ve yolluğa eşit ödenek ve yolluk

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Siyasi Partiler Kanunu

Siyasi parti niteliğinde dernekleri kurma yasağı

MADDE 2. — Dernekler, belli bir siyasi partiyi desteklemek veya desteklememek yahut siyasi partiler arasında işbirliği sağlamak veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği veya mahallî idareler veya muhtarlık yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde belli adayları desteklemek veya desteklememek yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak amacıyla kurulamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Üyelik ve organlarda görev alma

Partilere üye olamayacak kimseler

MADDE 8. — Türk vatandaşı olmıyanlar, reşit olmıyanlar, kısıtlı olanlar, kesin olarak mahkûm oldukları bir suçtan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilme yeterliğini kaybetmiş olanlar, lise veya eşidi veya daha alt kademedeği öğrenim kurumlarında öğrenci olanlar, memurlar ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ve özel kanunla veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ile aylıklı ve yevmiyeli memurları ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar, siyasi partilere üye olamazlar.

Kesin olarak mahkûm oldukları bir suçtan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğine seçilme yeterliğini kaybetmiş olanlardan, memnu haklarının iadesine 9 Temmuz 1961 tarihinden önce karar verilmiş veya 9 Temmuz 1961 tarihinden önce memnu haklarının iadesine hak kazandığı yetkili mahkeme tarafından bu konuda sonradan verilen kesin karar ile tevsik edilmiş bulunanlar hakkında, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Üniversite öğretim üyeleri ve öğretim üyesi yardımcıları, memurların 1 nci fıkra gereğince tabi olduğu yasaklamının dışındadır; ancak, bunların siyasi partilerde genel merkezdeki karar ve yönetim görevleri dışında görev almaları mümkün değildir.

Genel Başkan

MADDE 13. — Parti Genel Başkanı, parti tüzüğüne göre seçilir.

Partiyi temsil yetkisi Genel Başkana aittir. Parti adına dâva açma yetkisi ve dâvada husumet yetkisi, Genel Başkana veya ona izafeten bu yetkileri kullanmak üzere parti tüzüğüne göre göstereceği parti mercilerine aittir.

Parti Genel Başkanı, merkez karar ve yönetim organlarının tabii başkanıdır.

Parti tüzüğü, Genel Başkana görevinin yerine getirilmesinde ve yetkilerinin kullanılmasında yardımcılık veya vekillik etmek üzere, genel başkan yardımcısı, genel başkanvekili veya genel sekreter gibi adlarla gerekli gördüğü sayıda yardımcı mercileri ön görebilir. Bunların ne suretle seçileceğini parti tüzüğü gösterir.

Hükümete katılmıyan siyasi partiler arasında Millet Meclisinde 45 ten az olmamak üzere en fazla milletvekiline sahibolan partinin genel başkanına, ana muhalefet partisi lideri sıfatıyla, Devlet Protokolünde Başbakanın sonra ve Bakanlar Kurulunun diğer üyelerinden önce yer verilir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

ödenir ve kendisine bir resmî taşıt aracı ayrılır. Ana muhalefet partisi lideri, Devlet protokolünde Başbakanın sonra ve diğer Bakanlar Kurulu üyelerinden önce yer alır.

Ana muhalefet partisi liderine ayrılan resmî taşıt aracının seçimlerde kullanılmasında, Başbakanın ait resmî taşıt aracının seçimlerde kullanılmasına dair kanuni kayıtlamalar uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İl ve ilçe teşkilâtı

İl teşkilâtı

MADDE 15. — 1. İl kongresi, sayısı binden fazla olmamak üzere, parti tüzüğüne göre ilçe kongrelerince seçilen delegelerden kuruludur. İl başkanıyla il yönetim ve disiplin kurulları üyeleri, il kongresinin tabii üyeleridir; ancak, geçici il yönetim kurulu üyelerine tabii üyelik hakkı tanınmaz.

Partili Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, il kongrelerine delege seçilemezler.

İl kongresi, iki yıldan fazla olmamak üzere, parti tüzüğünün göstereceği süreler içinde toplanır.

2. İl yönetim kurulu, il başkanının başkanlığında olmak üzere, parti tüzüğünün göstereceği sayıda - il başkanı dâhil - yedi ilâ onbeş üyeden kurulur.

İl yönetim kurulunun il kongresince nasıl seçileceği, merkez yönetim organınca ne gibi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim organının nasıl kurulacağı parti tüzüğünde gösterilir. İşten el çektirme kararının il yönetim kuruluna bildirilmesinden başlayarak üç ay içinde il kongresi toplanarak yeni daimî il yönetim kurulunu seçer. Bu süre içerisinde il kongresi için yeni delegeler seçilmiş değilse, kongre eski delegelerle toplanır.

3. İl teşkilâtı arasında bir il disiplin kurulu bulunur. İl başkanıyla il disiplin kurulunun, nasıl seçileceği ve il disiplin kurulunun üye sayısı, parti tüzüğünde gösterilir.

4. Bu maddede yazılı kurulların görev ve yetkileri, parti tüzüğünde belirtilir.

İlçe teşkilâtı

MADDE 16. — 1. İlçe kongresi, ilçe çevresindeki muhtarlık bölgelerinde partiye kayıtlı bulunan parti üyelerinin parti tüzüğü ile düzenlenen şekilde seçtikleri sayısı altı yüzü aşmayan delegelerden kuruludur. İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulu ve - varsa - ilçe disiplin kurulu üyeleri, ilçe kongresinin tabii üyeleridir; ancak, geçici ilçe yönetim kurulu üyelerine tabii üyelik hakkı tanınmaz.

Partili Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ilçe kongrelerine delege seçilemezler.

İlçe kongresi, iki yıldan fazla olmamak üzere, parti tüzüğünün göstereceği süreler içinde toplanır.

2. İlçe yönetim kurulu, ilçe başkanının başkanlığında olmak üzere - ilçe başkanı dâhil - beş ilâ onbir üyeden kurulur.

İlçe yönetim kurulunun ilçe kongresinde nasıl seçileceği, il yönetim kurulunca veya merkez yönetim organınca ne gibi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim kurulunun nasıl kurulacağı, parti tüzüğünde gösterilir. İşten el çektirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden başlayarak üç ay içinde ilçe kongresi toplanarak yeni daimî ilçe yönetim kurulunu seçer. Bu süre içerisinde ilçe kongresi için yeni delegeler seçilmiş değilse, kongre eski delegelerle toplanır.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Hükümete katılmıyan siyasi partilerin Millet Meclisinde sahib oldukları milletvekili sayısı kırkbeşten fazla ve sayıca eşitse, son milletvekili genel seçimlerinde aldıkları muteber oy sayısı tercih sebebi olur. Bu oylar da eşitse, aralarında kura çekilir.

Anamuhalefet partisi liderine ayrılan resmî taşıt aracının seçimlerde kullanılmasında, Başbakan'a ait resmî taşıt aracının seçimlerde kullanılmasına dair kanuni kayıtlamalar uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İl ve ilçe teşkilâtı

İl teşkilâtı

MADDE 15. — 1. İl kongresi, sayısı binden fazla olmamak üzere, parti tüzüğüne göre ilçe kongrelerince seçilen delegelerden kuruludur. O seçim çevresinin partili, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile il yönetim ve disiplin kurulları başkan ve üyeleri, il kongresinin tabii üyeleridir; ancak, geçici il yönetim kurulu üyelerine tabii üyelik hakkı tanınmaz.

İl kongresi, iki yıldan fazla olmamak üzere, parti tüzüğünün göstereceği süreler içinde toplanır.

2. İl yönetim kurulu, asıl ve yedeklerinin il başkanının başkanlığında olmak üzere, parti tüzüğünün göstereceği sayıda - il başkanı dâhil - yedişer ilâ onbeşer asıl ve yedek üyeden kurulur.

İl yönetim kurulunun il kongresince nasıl seçileceği, merkez yönetim organınca ne gibi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim organlarının nasıl kurulacağı parti tüzüğünde gösterilir. İşten el çektirme kararının il yönetim kuruluna bildirilmesinden başlayarak birbuçuk ay içinde il kongresi toplanarak yeni daimî il yönetim kurulunu seçer. Bu süre içerisinde il kongresi için yeni delegeler seçilmiş değilse, kongre eski delegelerle toplanır.

3. İl teşkilâtı arasında bir il disiplin kurulu bulunur. İl başkanıyla il disiplin kurulunun, nasıl seçileceği ve il disiplin kurulunun üye sayısı, parti tüzüğünde gösterilir.

4. Bu maddede yazılı kurulların görev ve yetkileri, parti tüzüğünde belirtilir.

İlçe teşkilâtı

MADDE 16. — 1. İlçe kongresi, ilçe çevresindeki muhtarlık bölgelerinde partiye kayıtlı bulunan parti üyelerinin parti tüzüğü ile düzenlenen şekilde seçtikleri sayısı altı yüzü aşmıyan delegelerden kuruludur. O seçim çevresinin partili Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile ilçe yönetim ve varsa disiplin kurulu başkan ve üyeleri, ilçe kongrelerinin tabii üyeleridir; ancak, geçici ilçe yönetim kurulu üyelerine tabii üyelik hakkı tanınmaz.

İlçe kongresi, iki yıldan fazla olmamak üzere, parti tüzüğünün göstereceği süreler içinde toplanır.

2. İlçe yönetim kurulu, asıl ve yedeklerinin ilçe başkanının başkanlığında olmak üzere - ilçe başkanı dâhil - beşer ilâ onbire asıl ve yedek üyeden kurulur.

İlçe yönetim kurulunun ilçe kongresinde nasıl seçileceği, il yönetim kurulunca veya merkez yönetim organınca ne gibi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim kurulunun nasıl kurulacağı, parti tüzüğünde gösterilir. İşten el çektirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden başlayarak birbuçuk ay içinde ilçe kongresi toplanarak yeni daimî ilçe yönetim kurulunu seçer. Bu süre içerisinde ilçe kongresi için yeni delegeler seçilmiş değilse kongre eski delegelerle toplanır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

3. İlçe başkanının seçimi ve ilçe teşkilâtı kurullarının görev ve yetkileri, parti tüzüğünde gösterilir.

4. Siyasi partilerin illerin merkez ilçelerinde teşkilât kurmaları, kanunların uygulanması bakımından zorunlu sayılamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Meclis grupları

Grup kurma hakkı

MADDE 18. — Türkiye Büyük Millet Meclisinde en az on üyeye sahibolan siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında;

En az on Cumhuriyet Senatosu üyesine sahibolan siyasi partiler, Cumhuriyet Senatosunda;

En az on milletvekiline sahibolan siyasi partiler, Millet Meclisinde siyasi parti grubu kurma hakkına sahiptirler.

Bir siyasi partinin grup kurduğu, o partinin genel başkanlığı tarafından ilgili yasama meclisinin başkanlığına yazıyla bildirilir. Bu yazıya parti grubunun içyönetmeliğinin eklenmesi lâzımdır.

Grup içyönetmeliği

MADDE 19. — Bir partinin grup içyönetmeliği, grubun ilk kuruluşunda partinin merkez karar organı tarafından yapılır. İçyönetmelik, daha sonra, ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu tarafından değiştirilebilir.

İçyönetmelikte, partinin yasama meclislerindeki gruplarının aynı partinin organları olarak ahenk ve iş birliği içinde çalışmasını sağlayıcı tedbirler hükme bağlanır.

Bir partinin grup içyönetmeliğinin parti tüzük veya programına aykırı olduğu merkez karar organınca ileri sürülür ve bu iddia grupça dikkate alınmazsa genel kongre, delege tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile parti tüzüğü veya programına aykırı hükümleri iptal eder.

Grup genel kurulu

MADDE 20. — Bir siyasi partinin bir yasama meclisindeki grubunun genel kurulu, o mecliste ki üyelerinden kuruludur.

Bir siyasi partinin mensubu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu genel kurulunu teşkil ederler.

Yasama meclisleri başkan ve başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasi parti gruplarının toplantılarına katılamazlar.

Grup yönetim ve disiplin organları

MADDE 21. — 1. Grupların yönetim organlarının kuruluşu, görev ve yetkileri, parti tüzüğüne uygun olarak grup içyönetmeliğinde belirtilir.

2. Grupların disiplin organlarının hangi hallerde merkez disiplin organları ile bir arada çalışacakları, parti tüzüğünde belirtilir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

3. İlçe başkanının seçimi ve ilçe teşkilâtı kurullarının görev ve yetkileri, parti tüzüğünde gösterilir.

4. Siyasi partilerin illerin merkez ilçelerinde teşkilât kurmaları, ilçeler hakkındaki hükümlere tabidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Meclis grupları

Grup kurma hakkı

MADDE 18. — Türkiye Büyük Millet Meclisinde en az on üyeye sahibolan siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantısında;

En az on Cumhuriyet Senatosu üyesine sahibolan siyasi partiler, Cumhuriyet Senatosunda;

En az on milletvekiline sahibolan siyasi partiler, Millet Meclisinde siyasi parti grubu kurma hakkına sahiptirler.

Bir siyasi partinin grup kurduğu, o partinin genel başkanlığı tarafından ilgili yasama meclisinin başkanlığına yazı ile bildirilir. Bu yazıya parti grubunun iç yönetmeliğinin eklenmesi lâzımdır.

Hiçbir siyasi partiye mensubolmayan üyeler de, Anayasanın munhasıran siyasi parti gruplarına tanıdığı haklara sahibolmamak şartıyla, kendi aralarında gruplar kurabilirler. Bu grupların üye sayısı da ondan az olamaz.

(Cumhuriyet Senatosunca Millet Meclisinin 19 ncu maddesi tayıyedirilmiştir.)

Grup genel kurulu

MADDE 19. — Bir siyasi partinin bir yasama meclisindeki grubunun genel kurulu, o mecliste ki üyelerinden kuruludur.

Bir siyasi partinin mensubu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu genel kurulunu teşkil ederler.

Yasama meclisleri başkan ve başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasi parti gruplarının toplantılarına katılamazlar.

Grup yönetim ve disiplin organları

MADDE 20. — 1. Grupların yönetim organlarının kuruluşu, görev ve yetkileri, parti tüzüğüne uygun olarak grup içyönetmeliğinde belirtilir.

2. Grupların disiplin organlarının hangi hallerde merkez disiplin organları ile bir arada çalışacakları, parti tüzüğüne belirtilir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Grup başkanı

MADDE 22. — Partinin Genel Başkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun ve üyesi bulunduğu yasama meclisindeki grubun da başkanıdır.

Partinin Genel Başkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi değilse, grup başkanlıkları konusu, parti tüzüğüne uygun olarak grup içyönetmeliği ile düzenlenir.

Diğer grup organları

MADDE 23. — Parti tüzüğü veya grup içyönetmeliği, grup denetçilikleri gibi organlar ve merciler kurulmasını da öngörebilir.

Seçimlerde gizli oy

MADDE 24. — Grup genel kurullarında yapılacak seçimler gizli oyla olur.

Grup ve Hükümet ilişkileri

MADDE 25. — Parti tüzüğünde veya grup içyönetmeliğinde Bakanlar Kuruluna yahut bir Bakanlar Kurulu üyesine Millet Meclisinde veya grupta güven veya güvensizlik oyu verilmesi konusunda karar alma yetkisini Millet Meclisi Grubu Genel Kurulundan gayri bir parti organı veya merciiine bırakan hüküm bulunmaz.

Hükümete katılacak Bakanlar Kurulu üyelerinin parti gruplarında ve diğer parti organlarında seçim yoluyla tesbiti mümkündür.

Grup kuramayan partilerin disiplini

MADDE 26. — Grup kurma hakkına sahip olmayan siyasi partilerin yasama meclislerinde parti disiplinini nasıl sağlayacakları, partinin merkez karar organınca düzenlenir.

Gruplarla diğer parti organları arasında işbirliği

MADDE 27. — Siyasi parti gruplarının merkez karar ve yönetim organları ile âhenk içinde çalışmalarını sağlayıcı tedbirler, parti tüzüğünde hükme bağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Mahallî idareler meclislerinde gruplar

Partinin il genel meclisi grubu

MADDE 28. — Partili il genel meclisi üyelerinin kuracakları gruplar ve bunların kurulları, parti tüzüğüne göre merkez karar organınca tesbit edilir.

Partinin belediye meclisi grubu

MADDE 29. — Partili belediye meclisi üyelerinin kuracakları gruplar ve bunların kurulları, parti tüzüğüne göre merkez karar organınca tesbit edilir.

Partili belediye başkanı bu grubun tabii üyesidir. Ancak, partili belediye başkanı bu grubun kararıyla bağlı olmaz.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

(Millet Meclisinin 22 nci maddesi Cumhuriyet Senatosunca tayıyedirilmiştir.)

Diğer grup organları

MADDE 21. — Parti tüzüğü veya grup içyönetmeliği, grup denetçilikleri gibi organlar ve merciler kurulmasını da öngörebilir.

Seçimlerde gizli oy

MADDE 22. — Grup genel kurullarında yapılacak seçimler gizli oyla olur.

Grup ve Hükümet ilişkileri

MADDE 23. — Parti tüzüğünde veya grup içyönetmeliğinde Bakanlar Kuruluna yahut bir Bakanlar Kurulu üyesine Millet Meclisinde veya grupta güven veya güvensizlik oyu verilmesi konusunda karar alma yetkisini Millet Meclisi Grubu Genel Kurulundan gayri bir parti organı veya merciinde bırakan hüküm bulunamaz.

Hükümete katılacak Bakanlar Kurulu üyelerinin parti gruplarında ve diğer parti organlarında seçim yoluyla tesbit mümkün değildir.

(Millet Meclisinin 26 nci maddesi Cumhuriyet Senatosunca tayıyedirilmiştir.)

Gruplarla diğer parti organları arasında işbirliği

MADDE 24. — Siyasi parti gruplarının merkez karar ve yönetim organları ile âhenk içinde çalışmalarını sağlayıcı tedbirler, parti tüzüğünde hükme bağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Mahalli idareler meclislerinde gruplar

Partinin il genel meclisi grupu

MADDE 25. — Partili il genel meclisi üyelerinin kuracakları gruplar ve bunların kurulları, parti tüzüğüne merkez karar organınca tesbit edilir.

Partinin belediye meclisi grupu

MADDE 26. — Partili belediye meclisi üyelerinin kuracakları gruplar ve bunların kurulları, parti tüzüğüne göre merkez karar organınca tesbit edilir.

Partili belediye başkanı bu grupun tabii üyesidir. Ancak, partili, belediye başkanı bu grupun kararıyla bağlı olmaz.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin:

YEDİNCİ BÖLÜM

Adayların tesbiti

11 yoklamaları

MADDE 30. — Siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri için yapılacak seçimlerde gösterecekleri adayları, parti tüzük ve yönetmeliklerine göre tesbit edecekleri üyelerinin katılımıyla seçim kurullarının denetiminde yapılacak bir önseçim sonucunda seçerler.

Merkez yoklaması

MADDE 31. — Siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri seçimleri için kanun gereğince gösterecekleri adayların yüzde beşi, parti tüzüğüne göre, merkez karar organı veya merkez yönetim organı ve yahut merkez yoklama kurulunca tesbit edilir.

Parti tüzüğü merkez yoklama kurulunu öngörmüşse, bu kurul, partinin teşkilâtı olan her ilden parti tüzüğü gereğince seçilecek birer delege ile merkez karar ve yönetim organları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi grupu yönetim kurulu üyelerinden kuruludur.

Bu adayların hangi seçim çevrelerine ait aday listelerinde yer alacakları, parti tüzüğünde veya genel kongrece alınacak kararda belirtilen esaslara göre tesbit edilir. Bu adayları gösteren organ veya kurul, bunların söz konusu listelerde kaçınıcı sırada bulunacaklarını serbestçe tesbit eder. Bu fıkradaki işlemler tamamlanmadan önce, ilgili il yönetim kurulunun istişarî mütalâası alınır.

Bir seçim çevresinde partinin göstermesi gereken aday sayısından az istekli bulunması halinde, adaylar, 1 nci fıkrada yazılı organ veya kurulca tesbit edilebilir.

Her hangi bir sebeple önseçimlerde tamamlanamıyan aday sayısı kadar aday veya önseçim suretiyle kanunda gösterilen süre içersinde Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesine imkân olmayan sayıda aday, 1 nci fıkrada yazılı organ veya kurulca gösterilir.

Parti tüzüğü bir merkez yoklama kurulunu öngörmüşse, bu kurul, yetkilerinin kullanılmasını merkez karar veya yönetim organına devredebilir.

Önseçimde uygulanacak kurallar

MADDE 32. — 30 ncu maddede söz konusu önseçimlerde 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen kütükleri hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin 2 ilâ 4 ncü fıkraları, 3, 7 ilâ 9, 14 ilâ 19 ncu maddeleri, 20 nci maddesinin 1 ve 7 nci bendleri, 25 ilâ 27 nci maddeleri, 67 ilâ 69 ncu maddeleri, 76, 86 ilâ 89 ncu maddeleri, 92, 96 ilâ 99, 101, 102, 104, 109, 111 ilâ 118, 120, 121, 129 ilâ 139, 152 ilâ 154, 156, 158 ilâ 169, 172 ilâ 175, 177 ilâ 185 nci maddeleri ile 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 11 nci maddesi uygulanır.

26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 71 nci maddesinin 1 ilâ 4 ncü bendleri, 75, 77, 82 ilâ 85, 90, 93, 95 ve 106 nci maddeleri, ilçe seçim kurullarınca, işbu maddede söz konusu önseçimlerde uygulanır. Aynı ka-

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

YEDİNCİ BÖLÜM

Adayların tesbiti

Önseçim

MADDE 27. — Siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği için yapılacak seçimlerde gösterecekleri adayların, her seçim çevresinde parti seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan bütün parti üyelerinin katılabilecekleri bir önseçimle tesbit edilir.

Bu husustaki esaslar, Cumhuriyet Senatosu üyeleri ve Milletvekilleri Seçimi kanunlarında belirtilir.

İl yoklamaları

MADDE 28. — Siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri için yapılacak seçimlerde gösterecekleri adayları, parti tüzük ve yönetmeliklerine göre tesbit edecekleri üyelerinin katılmasıyla seçim kurullarının denetiminde yapılacak bir önseçim sonucunda seçerler.

Merkez yoklaması

MADDE 29. — Siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri seçimleri için kanun gereğince gösterecekleri adayların yüzde beşi, parti tüzüğüne göre, merkez karar organı veya merkez yönetim organı ve yahut merkez yoklama kurulunca tesbit edilir.

Parti tüzüğü merkez yoklama kurulunu öngörmüşse, bu kurul, partinin teşkilâtı olan her ilden parti tüzüğü gereğince seçilecek birer delege ile merkez karar ve yönetim organları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu yönetim kurulu üyelerinden kuruludur.

Bu adayların hangi seçim çevrelerine ait aday listelerinde yer alacakları, parti tüzüğünde veya genel kongrece alınacak kararda belirtilen esaslara göre tesbit edilir. Bu adayları gösteren organ veya kurul, bunların söz konusu listelerde kaçınıcı sırada bulunacaklarını sebestce tesbit eder. Bu fıkradaki işlemler tamamlanmadan önce, ilgili il yönetim kurulunun istişari mütalâası alınır.

Bir seçim çevresinde partinin göstermesi gereken aday sayısından az istekli bulunması halinde, adaylar, 1 nci fıkrada yazılı organ veya kurulca tesbit edilebilir.

Her hangi bir sebeple önseçimlerde tamamlanamıyan aday sayısı kadar aday veya önseçim suretiyle kanunda gösterilen süre içerisinde Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesine imkân olmıyan sayıda aday, 1 nci fıkrada yazılı organ veya kurulca gösterilir.

Parti tüzüğü bir merkez yoklama kurulunu öngörmüşse, bu kurul, yetkilerinin kullanılmasını merkez karar veya yönetim organına devredebilir.

Önseçimde uygulanacak kurallar

MADDE 30. — 28 nci maddede söz konusu önseçimlerde 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen kütükleri hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin 2 ilâ 4 ncü fıkraları, 3, 7 ilâ 9, 14 ilâ 19 ncu maddeleri, 20 nci maddesinin 1 ve 7 nci bendleri, 25 ilâ 27 nci maddeleri, 67 ilâ 69 ncu maddeleri, 76, 86 ilâ 89 ncu maddeleri, 92, 96 ilâ 99, 101, 102, 104, 109, 111 ilâ 118, 120, 121, 129 ilâ 139, 152 ilâ 154, 156, 158 ilâ 169, 172 ilâ 175, 177 ilâ 185 nci maddeleri ile 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 11 nci maddesi uygulanır.

26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 71 nci maddesinin 1 ilâ 4 ncü bendleri, 75, 77, 82 ilâ 85, 90, 93, 95 ve 106 nci maddeleri, ilçe seçim kurullarınca, işbu maddede söz konusu önseçimlerde uygulanır. Aynı kanu-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

nunun 147 ve 148 nci maddeleriyle 9 ncu geçici maddesi hükümleri, işbu maddede söz konusu önseçimlerde kullanılacak parti seçmen kütükleri hakkında uygulanır.

Önseçim ve merkez yoklaması adaylığı

MADDE 33. — Bir önseçim veya merkez yoklamasında aday olabilmek için, adaylığı kazandığı takdirde katılacağı seçimde seçilebilme ve aday olma yeterliğine sahip bulunmak gereklidir.

Aynı kimse, önseçim ve merkez yoklamasında değişik siyasi partilerde aday olamaz. Çeşitli siyasi partilerden önseçim adayı olan bir kimse için, Yüksek Seçim Kurulu parti genel başkanlıklarından başvurma evrakını istiyerek inceler. Bu inceleme sonucunda, söz konusu adayın birden fazla siyasi partiye adaylık için başvurduğu anlaşılırsa, bu kimsenin başvurduğu bütün siyasi partilerle ilgili olarak adaylığı ve parti üyeliği son bulur.

İl ve ilçe yönetim kurulları başkan ve üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri seçimleriyle ilgili önseçimlerde görev yaptıkları seçim çevresinde ve merkez yoklamasında aday olabilmek için, önseçim gününden doksan gün önce bu görevlerinden çekilmek zorundadırlar.

Siyasi partilerin genel başkanlıkları, bir önseçimde kendi partilerinden aday olanların listesini, seçim çevrelerini de belirterek, Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler. Bu bildirin, kanuna göre önseçimin yapılacağı günden en az beş gün önce saat 17.00 ye kadar bir alındı belgesiyle Yüksek Seçim Kuruluna verilmiş olması şarttır. Bu bildiriden sonra adaylıktan çekilme, önseçim sonuna kadar dikkate alınmaz. Ancak, bu gibiler, önseçim sonunda aday seçilmiş iseler, çekilmeleri hükmü ifade eder ve onların yerlerine sırada daha sonra gelenler aday seçilmiş sayılırlar. Ölüm halinde de aynı hüküm uygulanır.

Adaylık şartları

MADDE 34. — Belli bir seçimle ilgili önseçim veya yoklamada aday olmak, aynı zamanda yapılacak başka bir seçimle ilgili önseçim veya yoklamada aday olmayı engellemez.

Belli bir seçim için bir seçim çevresindeki önseçimde veya merkez yoklamasında aday olan kimse, ancak diğer bir tek seçim çevresindeki önseçimde aday olabilir.

İlçe seçim kurulu

MADDE 35. — Önseçimlerle ilgili işlemleri yapacak olan ilçe seçim kurulları, 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 18 nci maddesiyle 19 ncu maddesinin 2 nci bendi uyarınca kurulur. İlçe seçim kurulunun belli bir partinin önseçimiyle ilgili olarak yaptığı görüşme ve oylamalara, kurul üyesi sıfatıyla, o partinin ilçe yönetim kurulunun göstereceği iki parti temsilcisi de katılırlar.

30 ncu madde gereğince yapılacak önseçimlerde o seçim çevresinde seçime katılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilân edilmiş olan siyasi partilerin her biri için ayrı bir sandık ve kapalı hücre bulundurulur. Önseçimin yapılacağı gün ve yer ilçe seçim kurulunca tesbit edilerek mütat vasıtalarla ilân olunur ve ilgili siyasi partilere duyurulur.

Önseçim bizzat ilçe seçim kurulunca yapılır.

Parti seçmen kütüğü

MADDE 36. — Siyasi partiler kendi tüzük ve yönetmeliklerine göre, önseçime katılacaklara ait seçmen kütüklerini önseçimden bir ay önce düzenleyip ilçe seçim kurullarına bildirmeye zorludurlar.

Bu kütükler ilçe seçim kurulları tarafından ilçe seçim kurulu başkanlığının kapısına asılarak yedi gün süreyle ilân olunur. Kütüklere, ilgili parti üyeleri tarafından yazıyla itiraz edilebilir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

nun 147 ve 148 nci maddeleriyle 9 ncu geçici maddesi hükümleri, işbu maddede söz konusu önseçimlerde kullanılacak parti seçmen kütükleri hakkında uygulanır.

Önseçim ve merkez yoklaması adaylığı

MADDE 31. — Bir önseçim veya merkez yoklamasında aday olabilmek için, adaylığı kazandığı takdirde katılacağı seçimde seçilebilme ve aday olma yeterliğine sahip bulunmak gereklidir.

Aynı kimse, önseçim ve merkez yoklamasında değişik siyasi partilerde aday olamaz. Çeşitli siyasi partilerden önseçim adayı olan bir kimse için, Yüksek Seçim Kurulu parti genel başkanlıklarından başvurma evrakını istiyerek inceler. Bu inceleme sonucunda, söz konusu adayın birden fazla siyasi partiye adaylık için başvurduğu anlaşılırsa, bu kimsenin başvurduğu bütün siyasi partilerle ilgili olarak adaylığı ve parti üyeliği son bulur.

İl ve ilçe yönetim kurulları başkan ve üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri seçimleriyle ilgili önseçimlerde görev yaptıkları seçim çevresinde aday olabilmek için, önseçim gününden doksan gün önce bu görevlerinden çekilmek zorundadırlar.

Siyasi partilerin genel başkanlıkları, bir önseçimde kendi partilerinden aday olanların listesini, seçim çevrelerini de belirterek, Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler. Bu bildirin, kanuna göre önseçimin yapılacağı günden en az beş gün önce saat onyediye kadar bir alındı belgesiyle Yüksek Seçim Kuruluna verilmiş olması şarttır. Bu bildiriden sonra adaylıktan çekilme, önseçim sonuna kadar dikkate alınmaz. Ancak, bu gibiler, önseçim sonunda aday seçilmiş iseler, çekilmeleri hüküm ifade eder ve onların yerlerine sırada daha sonra gelenler aday seçilmiş sayılırlar. Ölüm halinde de aynı hüküm uygulanır.

Adaylık şartları

MADDE 32. — Belli bir seçimle ilgili önseçim veya yoklamada aday olmak, aynı zamanda yapılacak başka bir seçimle ilgili önseçim veya yoklamada aday olmayı engellemez.

Belli bir seçim için bir seçim çevresindeki önseçimde veya merkez yoklamasında aday olan kimse ancak diğer bir tek seçim çevresindeki önseçimde aday olabilir.

İlçe seçim kurulu

MADDE 33. — Önseçimlerle ilgili işlemleri yapacak olan ilçe seçim kurulları, 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 18 nci maddesiyle 19 ncu maddesinin 2 nci bendi uyarınca kurulur. İlçe seçim kurulunun belli bir partinin önseçimiyle ilgili olarak yaptığı görüşme ve oylamalara, kurul üyesi sıfatıyla, o partinin ilçe yönetim kurulunun göstereceği iki parti temsilcisi de katılırlar.

28 nci madde gereğince yapılacak önseçimlerde o seçim çevresinde seçime katılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilân edilmiş olan siyasi partilerin her biri için ayrı bir sandık ve kapalı hücre bulundurulur. Önseçimin yapılacağı gün ve yer ilçe seçim kurulunca tesbit edilerek mütat vasıtalarla ilân olunur ve ilgili siyasi partilere duyurulur.

Önseçim bizzat ilçe seçim kurulunca yapılır.

Parti seçmen kütüğü

MADDE 34. — Siyasi partiler kendi tüzük ve yönetmeliklerine göre, önseçime katılacaklara ait seçmen kütüklerini önseçimden otuz gün önce düzenleyip ilçe seçim kurullarına bildirmeye zorludurlar.

Bu kütükler ilçe seçim kurulları tarafından ilçe seçim kurulu başkanlığının ve ilgili partiler ilçe yönetim kurulu başkanlıkları kapılarına asılarak yedi gün süre ile ilân olunur. Kütüklere, ilgili

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

İtirazlar, ilçe seçim kurulu tarafından, parti tüzük ve yönetmelikleri çerçevesi içerisinde incelenir; itiraz, üç gün içinde karara bağlanır; itiraz yerinde görülürse kütük düzeltilir; itiraz yerinde değilse reddolunur. Bu itirazların kabul veya reddine dair ilçe seçim kurulu kararları kesindir. İtirazların kabulü ile boş kalan yerlere başkaları ikame edilmez.

Kesinleşen kütükler ilgili partinin ilçe yönetim kuruluna bildirilir.

Önseçim için değişik partilere aid olmak üzere düzenlenen kesinleşmiş parti seçmen kütüklerinde aynı isimlere raslandığı takdirde, o kimse, hangi partiyi tercih ettiğini ilçe seçim kuruluna yazıyla bildirir. Bu bildiriye bulunan kimsenin tercih etmediği siyasi partilerle ilgisi kesilmiş olur ve durum ilgili partilerin ilçe yönetim kurullarına ilçe seçim kurulunca bildirilir. 2 nci fıkrada yazılı süre içerisinde yazılı başvurma yapılmazsa, bu kimsenin adı yazılı olduğu bütün partilere ait seçmen kütüklerinden silinir ve bu partilerin hepsinde üyelik sıfatı kalkar ve durum ilgili partilerin ilçe yönetim kurullarına ilçe seçim kurulunca bildirilir.

Önseçimde propaganda kayıtlaması

MADDE 37. — Önseçimlere katılan adaylar için propaganda yapmak amacıyla açık hava toplantıları ve - örf ve âdete göre sohbet toplantısı sayılanlar hariç - kapalı salon toplantıları tertip lenemez; duvar ilânı, el ilânı ve diğer nevi matbualarla propaganda yapılamaz.

İl seçim kurulu, her bir siyasi parti için, adayların veya partilerin vereceği yazılı bilgileri esas alarak, adayların meslek veya sanat hayatlarındaki derece, başarı ve eserlerini ve memlekete ve partiye hizmetlerini gösterir ve vesikalık fotoğraflarını taşıyan matbualar bastırır. Adayların soyadı alfabe sırasına göre düzenlenecek olan bu matbualar adaylara eşit sayıda dağıtılır ve sandık başlarına asılır.

Adaylar, mensuboldukları partinin programı, genel kongresinin ve yetkili merkez organlarının kararları ile partinin seçim bildirisi dışında millî, mahallî yahut meslekî çapta her hangi bir vaitte bulunmazlar.

Müşahitler

MADDE 38. — Önseçim sırasında siyasi partilerin birer müşahidi kendi partilerine ait sandık başı işlemlerini takibetmek üzere hazır bulunabilirler. Önseçimde aday olanlar müşahit sıfatıyla sandık başında bulunamazlar.

Kuruldaki parti temsilcisinin görevini yerine getirmemesi

MADDE 39. — Önseçim günü oy verilmesine başlanmazdan önce veya oy verme sırasın da ilçe seçim kuruluna dâhil siyasi parti temsilcisi görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine, siyasi partinin sıradaki yedek temsilcisi getirilir. Bu da mümkün olmazsa, bu cihet tutanağa geçirilir ve eksikler o ilçe seçim kurulunda sandık alanı çerçevesinde parti seçmeni yeterliğine sahip ve okur - yazar olanlar arasından ilçe seçim kurulu başkanının seçeceği kimseyle tamamlanır.

Oy puslası

MADDE 40. — 1. Her ilçe seçim kurulu, sandık başında Yüksek Seçim Kurulunca bastırılmış özel filigranlı oy puslası bulundurur. Bu puslanın üzerinde, purlaya yazılması zorunlu aday sayısına eşit adedde sıra numarası alt alta basılmış olur.

Partili seçmenlerin, aday adlarını bu sıra numaralarının hizasına bizzat el yazısıyla yazmaları şarttır.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

parti üyeleri tarafından yazı ile itiraz edilebilir. İtirazlar, ilçe seçim kurulu tarafından, parti tüzük ve yönetmelikleri çerçevesi içerisinde incelenir; itiraz, üç gün içinde karara bağlanır; itiraz yerinde görülürse kütük düzeltilir; itiraz yerinde değilse reddolunur. Bu itirazların kabul veya reddine dair ilçe seçim kurulu kararları kesindir. İtirazların kabulü ile boş kalan yerlere başkaları ikame edilmez.

Kesinleşen kütükler ilgili partinin ilçe yönetim kuruluna bildirilir.

Önseçim için değişik partilere aid olmak üzere düzenlenen kesinleşmiş parti seçmen kütüklerinde aynı isimlere raslandığı takdirde, o kimse, hangi partiyi tercih ettiğini ilçe seçim kuruluna yazıyla bildirir. Bu bildiriye bulunan kimsenin tercih etmediği siyasi partilerle ilgisi kesilmiş olur ve durum ilgili partilerin ilçe yönetim kurullarına ilçe seçim kurulunca bildirilir. 2 nci fıkrada yazılı süre içerisinde yazılı başvurma yapılmazsa, bu kimsenin adı yazılı olduğu bütün partilere ait seçmen kütüklerinden silinir ve bu partilerin hepsinde üyelik sıfatı kalkar ve durum ilgili partilerin ilçe yönetim kurullarına ilçe seçim kurulunca bildirilir.

Önseçimde propaganda kayıtlaması

MADDE 35. — Önseçimlere katılan adaylar için propaganda yapmak amacı ile açık hava toplantıları ve - örf ve âdete göre sohbet toplantısı sayılanlar hariç - kapalı salon toplantıları tertiplenemez; duvar ilânı, el ilânı ve diğer nevi matbuularla propaganda yapılamaz.

İl seçim kurulu, her bir siyasi parti için, adayların veya partilerin vereceği yazılı bilgileri esas alarak, adayların meslek veya sanat hayatlarında i derece, başarı ve eserlerini ve memlekete ve partiye hizmetlerini gösterir ve vesikalık fotoğraflarını taşıyan matbuular bastırır. Adayların soyadı alfabe sırasına göre düzenlenecek olan bu matbuular adaylara eşit sayıda dağıtılır ve sandık başlarına asılır.

Adaylar, mensuboldukları partinin programı, genel kongresinin ve yetkili merkez organlarının kararları ile partinin seçim bildirisi dışında millî, mahallî yahut meslekî çapta her hangi bir vaitte bulunamazlar ve Türkçeden başka dil ve yazı kullanamazlar.

Müşahitler

MADDE 36. — Önseçim sırasında siyasi partilerinin birer müşahidi kendi partilerine ait sandık başı işlemlerini takibetmek üzere hazır bulunabilirler. Önseçimde aday olanlar müşahit sıfatıyla sandık başında bulunamazlar.

Kuruldaki parti temsilcisinin görevini yerine getirmemesi

MADDE 37. — Önseçim günü oy verilmesinin başlanmazdan önce veya oy verme sırasınca da ilçe seçim kuruluna dâhil siyasi parti temsilcisi görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine, siyasi partinin sıradaki yedek temsilcisi getirilir. Bu da mümkün olmazsa, bu cihet tutanağa geçirilir ve eksiklik o ilçe seçim kurulunda sandık alanı çevresinde parti seçmeni yeeterliğine sahip ve okur - yazar olanlar arasından ilçe seçim kurulu başkanının seçeceği kimseyle tamamlanır.

Oy puslası

MADDE 38. — 1. Her ilçe seçim kurulu, sanlık başında Yüksek Seçim Kurulunca bastırılmış özel filigranlı oy puslası bulundurur. Bu puslaların üzerinde, puslaya yazılması zorunlu aday sayısına eşit adedde sıra numaraları alt alta basılmış olur.

Partili seçmenlerin, aday adlarını bu sıra numaralarının hizasına bizzat el yazısıyla yazmaları şarttır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Parti seçmeninin okuma - yazma bilmediğinin ilçe seçim kurulu başkanı veya görevlendireceği partili olmıyan kurul üyesi tarafından tesbit edilmesi takdirinde, kurul başkanı veya görevlendireceği partili olmıyan kurul üyesi, partili seçmenin istediği ve aynı partinin mensubu bir şahısla; partili seçmen böyle bir kimseyi gösterememişse, o partinin kuruldaki asıl veya yedek temsilcilerinden biri veya onlar da yoksa partinin müşahidi ile birlikte kapalı hücreye girerler. Kurul başkanı veya görevlendirmiş olduğu kurulun partili olmıyan üyesi, önce, soyadlarının alfabetik sırasına göre düzenlenen listeyi partili seçmene tam olarak okur ve ondan sonra partili seçmenin sözle ifade edeceği adayın adını yine adayın sözle ifade edeceği sıra numarasının hizasına el yazısıyla yazar ve puslanın altını imzalar. Partili seçmen, üzerinde aday adlarının yazılı olduğu bir listeyi kurul başkanına veya görevlendirmiş olduğu partili olmıyan kurul üyesine yahut kuruldaki parti temsilcisine veyahut parti müşahidine vermek suretiyle, orada yazılı adların oy puslasına yazılmasını isterse, bu istek reddedilir.

Sandık başına gelen parti seçmenine, ilçe seçim kurulu başkanı veya görevlendireceği kurul üyesi, özel filigranlı oy puslasını, ilçe seçim kurulu başkanlığının mührü ile mühürledikten sonra verir.

2. Belli bir seçim çevresinde gösterilmesi gereken aday sayısından merkez yoklamasıyla gösterilecek aday sayısının düşülmesiyle bulunacak sayının yarısından bir fazlası miktarınca aday adının oy puslasına yazılması şarttır.

Özel filigranlı oy puslalarında gösterilen sayıdan daha az aday sayısının yazılı olduğu puslalar muteber değildir.

Özel filigranlı oy puslalarındaki sıra numaralarının hizasına yazılmış olmıyan fazla aday adları ve aynı hizaya birden fazla yazılmış olan fazla aday adlarından ilk yazılı olandan sonra gelenler, hesaba katılmaz.

Bu bendin yukardaki fıkraları gereğince o seçim çevresinde oy puslasına yazılması zorunlu bulunan sayıya eşit sayıda önseçim adayı bulunması veya bu sayıdan az önseçim adayı bulunması takdirinde oy puslasına, yukardaki fıkralar gereğince yazılması gerekenden bir eksikliğine eşit sayıda aday adı yazılır.

Kurulca okunamıyan adlar hesaba katılmaz; ancak, bu takdirde, oy puslası, gerektiğinden daha az sayıda ad ihtiva eden pusla gibi işlem görmez.

Kimliğin tesbiti

MADDE 41. — Oy vermek o önseçime katılmaya yetkili olduğunu belirten parti belgesinin gösterilmesiyle mümkündür. Bu belgeyi gösteremiyenlerden yahut belgenin sahibi olduğunda tereddüdedilenlerden parti hüviyet cüzdanı veya o da yoksa nüfus hüviyet cüzdanı istenebilir. Ancak, ilçe seçim kurulu başkanıyla ilgili siyasi partinin bu kuruldaki temsilcileri seçmenin kimliğinde ittifak ettikleri veyahut kendilerince tanınan o partiye mensup iki seçmen marifetiyle seçmenin kimliğini tesbit ettikleri takdirde, parti seçmen kütüğünde adı bulunan seçmen oy kullanabilir. Bu suretle oy veren seçmenin imzasının yanına tanıklık yapanların adları ve kimlikleri yazılır ve kendilerine imzalatılır.

Oy vermeden önceki işler

MADDE 42. — İlçe seçim kurulu önüne gelen seçmen önseçime katılmaya yetkili olduğunu gösterir parti belgesini başkana verir veya seçmen sıra numarasını başkana söyleyerek kimliğini ispat eder. Daha sonra, 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanununun 91 nci maddesinin 2 ilâ 4 ncü fıkraları hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Parti seçmeninin okuma - yazma bilmediğinin ilçe seçim kurulu başkanı veya görevlendireceği partili olmıyan kurul üyesi tarafından tesbit edilmesi takdirinde, kurul başkanı veya görevlendireceği partili olmıyan kurul üyesi, partili seçmenin istediği ve aynı partinin mensubu bir şahısla; partili seçmen böyle bir kimseyi gösterememişse, o partinin kuruldaki asıl veya yedek temsilcilerinden biri veya onlar da yoksa partinin müşahidi ile birlikte kapalı hücreye girerler. Kurul başkanı veya görevlendirmiş olduğu kurulun partili olmıyan üyesi, önce, soyadlarını alfabetik sırasına göre düzenlenen listeyi partili seçmene tam olarak okur ve ondan sonra partili seçmenin sözle ifade edeceği adayın adını yine adayın sözle ifade edeceği sıra numarasının hizasına el yazısıyla yazar ve puslanın altını imzalar. Partili seçmen, üzerinde aday adlarının yazılı olduğu bir listeyi kurul başkanına veya görevlendirmiş olduğu partili olmıyan kurul üyesine yahut kuruldaki parti temsilcisine veyahut parti müşahidine vermek suretiyle, orada yazılı adların oy puslasına yazılmasını isterse, bu istek reddedilir.

Sandık başına gelen parti seçmenine, ilçe seçim kurulu başkanı veya görevlendireceği kurul üyesi, özel filigranlı oy puslasını, ilçe seçim kurulu başkanlığının mührü ile mühürledikten sonra verir.

2. Belli bir seçim çevresinde gösterilmesi gereken aday sayısından merkez yoklaması ile gösterilecek aday sayısının düşülmesiyle bulunacak sayının yarısından bir fazlası miktarınca aday adının oy puslasına yazılması şarttır. Şu kadar ki, o seçim çevresinde seçilecek aday sayısı iki olduğu takdirde bir aday adı yazmak mümkündür.

Özel filigranlı oy puslalarında gösterilen sayıdan daha az aday sayısının yazılı olduğu puslalar muteber değildir.

Özel filigranlı oy puslalarındaki sıra numaralarının hizasına yazılmış olmıyan fazla aday adları ve aynı hizaya birden fazla yazılmış olan fazla aday adlarından ilk yazılı olanından sonra gelenler, hesaba katılmaz.

Bu bendin yukardaki fıkraları gereğince o seçim çevresinde oy puslasına yazılması zorunlu bulunan sayıya eşit sayıda önseçim adayı bulunması veya bu sayıdan az önseçim adayı bulunması takdirinde oy puslasına, aday sayısından bir eskiği kadar sayıda aday ismi yazılır.

Kurulca okunamıyan adlar hesaba katılmaz; ancak, bu takdirde, oy puslası, gerektiğinden daha az sayıda ad ihtiva eden pusla gibi işlem görmez.

Kimliğin tesbiti

MADDE 39. — Oy vermek o önseçime katılmaya yetkili olduğunu belirten parti belgesinin gösterilmesiyle mümkündür. Bu belgeyi gösteremiyenlerden yahut belgenin sahibi olduğunda tereddüdedilenlerden parti hüviyet cüzdanı veya o da yoksa nüfus hüviyet cüzdanı istenebilir. Ancak, ilçe seçim kurulu başkanıyla ilgili siyasi partinin bu kuruldaki temsilcileri seçmenin kimliğinde ittifak ettikleri veyahut kendilerince tanınan o partiye mensup iki seçmen marifetiyle seçmenin kimliğini tesbit ettikleri takdirde, parti seçmen kütüğünde adı bulunan seçmen oy kullanabilir. Bu suretle oy veren seçmenin imzasının yanına tanıklık yapanların adları ve kimlikleri yazılır ve kendilerine imzalatılır.

Oy vermeden önceki işler

MADDE 40. — İlçe seçim kurulu önüne gelen seçmen önseçime katılmaya yetkili olduğunu gösterir parti belgesini başkana verir veya seçmen sıra numarasını başkana söyleyerek kimliğini ispat eder. Daha sonra, 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 91 nci maddesinin 2 ilâ 4 ncü fıkraları hükümleri uygulanır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Zarfların açılması

MADDE 43. — İlçe seçim kurulu başkanı, sayım ve döküm işlerine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Kuruldaki her siyasi partinin temsilcilerinin yedekleri, sayım ve döküm işlerinde kendi partileriyle ilgili olarak kurula yardımcı olurlar. Bir partinin kuruldaki asıl ve yedek temsilcileri, diğer bir partinin sayım ve döküm işleriyle görevlendirilemezler.

Görevli üye, sandıktaki zarfları teker teker alarak başkana veya başkanın görevlendireceği ilçe seçim kurulu üyesine verir. Zarfı başkan veya bu üye açar ve içinden çıkan oy puslasını herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Oy puslasının muteber olup olmadığı ve hesaba katılıp katılmaması hususunda tereddüdü varsa, her siyasi parti için o siyasi partinin kuruldaki temsilcileriyle kurulun başkanı ve diğer üyeleri bu konuyu karara bağlarlar. Oylarda eşitlik halinde, başkanın oyu esastır. Bu karar tutanağa geçirilir ve muteber sayılan ve hesaba katılmasına karar verilen oylar cetvele işlenir. Daha sonra, oyların sayım ve dökümüne devam olunur.

Sayım ve dökümün sonunda, muteber sayılmıyan ve hesaba katılmıyan oy puslaları ayrıca paketlenerek saklanır.

Oy puslası okundukça cetvel kayıtçısı olan kurul üyesi, önündeki cetvele gerekli işareti koyar. Bu işaret konduktan sonra oy puslası torbaya atılır.

Oy puslalarını, ilgili siyasi partinin müşahitleriyle adaylar görebilirler. Bunlara sayım masası başında yer verilir. Ancak, masa başında aynı parti için birden fazla müşahit bulundurulamaz.

Muteber olmıyan zarf ve puslalar

MADDE 44. — Aşağıda yazılı oy puslaları muteber değildir :

1. İlçe seçim kurulunca partili seçmene verilen tek biçim ve renkteki ve ilçe seçim kurulu başkanlığının çift mührünü taşıyan zarftan başka zarfa konulmuş oy puslaları;
2. 40 ncı maddenin 1 nci bendinin 1 nci fıkrasında gösterilen şekilde Yüksek Seçim Kurulunca bastırılmamış olan oy puslaları;
3. İlçe seçim kurulu başkanlığının mührünü taşımayan oy puslaları;
4. Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan zarfa konulmuş olan oy puslaları;
5. 40 ncı maddenin 1 nci bendinin 3 ncü fıkrası gereğince okuma - yazma bilmiyen parti seçmeniyle birlikte kapalı hücreye giren görevlinin attığı imza dışında -imzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret taşıyan oy puslaları; ve
6. Aynı zarftan zarfın atıldığı sardıkla ilgili olmıyan başka siyasi partilerin önseçim adaylarını kısmen veya tamamen ihtiva eden tarzda tertiplenmiş olarak çıkan oy puslaları ve aynı zarftan değişik partilere aidolara çıkaran oy puslalarının tamamı.

Aynı partiye aidolup tamamıyla aynı adları taşıyan oy puslalarının aynı zarftan birden fazla çıkması takdirinde, bunlar, tek bir pusla sayılır.

Sayımın ilânı ve sonucu

MADDE 45. — Oyların sayımı ve sonuçlarının sayım cetvellerine geçirilmesi biter bitmez, 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 105 nci maddesi hükümleri, zikri geçen maddenin 9 ncu bendi ile son fıkrası haric olmak üzere, uygulanır.

Her siyasi parti için ayrı ayrı düzenlenecek basılı tutanak kâğıdında, o partiden aday olmak üzere önseçimde aday olmuş bulunanların aldıkları oyların toplamları rakam ve yazı ile belirtilir. Bu tutanak, ilgili siyasi partinin temsilcisi ve kurul başkanı tarafından imzalanır.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Zarfların açılması

MADDE 41. — İlçe seçimi kurulu başkanı, sayım ve döküm işlerine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Kuruldaki her siyasi partinin temsilcilerinin yedekleri, sayım ve döküm işlerinde kendi partileriyle ilgili olarak kurula yardımcı olurlar. Bir partinin kuruldaki asıl ve yedek temsilcileri, diğer bir partinin sayım ve döküm işleriyle görevlendirilemezler.

Görevli üye, sandıktaki zarfları teker teker alarak başkana veya başkanın görevlendireceği ilçe seçim kurulu üyesine verir. Zarfı başkan veya bu üye açar ve içinden çıkan oy puslasını herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Oy puslasının muteber olup olmadığı ve hesaba katılıp katılmaması hususunda tereddüdolunursa, her siyasi parti için o siyasi partinin kuruldaki temsilcileriyle kurulun başkanı ve diğer üyeleri bu konuyu karara bağlarlar. Oylarda eşitlik halinde, başkanın oyu esastır. Bu karar tutanağa geçirilir ve muteber sayılan ve hesaba katılmasına karar verilen oylar cetvele işlenir. Daha sonra, oyların sayım ve dökümüne devam olunur.

Sayım ve dökümün sonunda, muteber sayılmıyan ve hesaba katılmıyan oy puslaları ayrıca paketlenerek saklanır.

Oy puslası okundukça cetvel kayıtcısı olan kurul üyesi, önündeki cetvele gerekli işareti koyar. Bu işaret konduktan sonra oy puslası torbaya atılır.

Oy puslalarını, ilgili siyasi partinin müşahitleriyle adaylar görebilirler. Bunlara sayım masası başında yer verilir. Ancak, masa başında aynı parti için birden fazla müşahit bulundurulamaz.

Muteber olmıyan zarf ve puslalar

MADDE 42. — Aşağıda yazılı oy puslaları muteber değildir :

1. İlçe seçim kurulunca partili seçmene verilen tek biçim ve renkteki ve ilçe seçim kurulu başkanlığının çift mührünü taşıyan zarftan başka zarfa konulmuş oy puslaları;

2. 38 nci maddenin 1 nci bendinin 1 nci fıkrasında gösterilen şekilde Yüksek Seçim Kurulunca bastırılmamış olan oy puslaları;

3. İlçe seçim kurulu başkanlığının mührünü taşımayan oy puslaları;

4. Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan zarfa konulmuş olan oy puslaları;

5. 38 nci maddenin 1 nci bendinin 3 ncü fıkrası gereğince okuma - yazma bilmiyen parti seçmeniyle birlikte kapalı hücreye giren görevlinin attığı imza dışında - imzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret taşıyan oy puslaları; ve

6. Aynı zarftan zarfın atıldığı sandıkla ilgili olmıyan başka siyasi partilerin önseçim adaylarını kısmen veya tamamen ihtiva eden tarzda terbiplenmiş olarak çıkan oy puslaları ve aynı zarftan değişik partilere aidolarak çıkan oy puslalarının tamamı.

Aynı partiye aidolup tamamıyla aynı adları taşıyan oy puslalarının aynı zarftan birden fazla çıkması takdirinde, bunlar, tek bir pusla sayılır.

Sayımın ilânı ve sonucu

MADDE 43. — Oyların sayımı ve sonuçlarının sayım cetvellerine geçirilmesi biter bitmez, 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 105 nci maddesi hükümleri, zikri geçen maddenin 9 ncu bendi ile son fıkrası haric olmak üzere, uygulanır.

Her siyasi parti için ayrı ayrı düzenlenecek basılı tutanak kâğıdında, o partiden aday olmak üzere önseçimde aday olmuş bulunanların aldıkları oyların toplamları rakam ve yazı ile belirtilir. Bu tutanak, ilgili siyasi partinin temsilcisi ve kurul başkanı tarafından imzalanır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

İtiraz hakkı

MADDE 46. — Kurulların veya kurul başkanlarının kesin olmıyan kararlarına karşı ilgili siyasi parti, o siyasi partiden öncekimde aday olanlar yahut o siyasi partilerin teşkilât kademelerinin başkanları veya vekilleri ile parti müşahitleri itiraz edebilirler.

İl seçim kurulunda birleştirme

MADDE 47. — İl seçim kurulu, ilçe seçim kurullarından gelen evrakları her siyasi parti için ayrı ayrı olmak üzere birleştirir. Bu birleştirmede il seçim çevresindeki :

1. Parti seçmeni sayısı;
2. Oy kullanan parti seçmenlerinin sayısı;
3. İtiraz edilmiş veya ihtilâflı görülmüş olup da muteber sayılarak hesaba katılan oy puslalarının sayısı;
4. Muteber sayılmıyan ve hesaba katılmıyan oy puslalarının sayısı;
5. Muteber sayılan ve hesaba katılan oy puslalarının genel toplamı;
6. Soyadı alfabe sırasına göre adaylardan herbirinin aldıkları oy sayısı, rakam ve yazıyla bir tutanağa geçirilir ve alınan oyların çokluğuna göre seçilmiş olanlar belirtilir.

İl seçim kurulu, parti adaylığına seçildikleri anlaşılmalara birer tutanak verir. Bu tutanakta adayın hangi sırayı aldığı da belirtilir. Tutanaklardan ikişer örnek en çabuk vasıtaıyla Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir. Ayrıca, parti adaylığına seçilenler belli olur olmaz, adları ve soyadları ve mensuboldukları siyasi parti, telgrafla ve - varsa - ayrıca telefonla yahut telsizle Yüksek Seçim Kuruluna bildirilir.

Aynı miktarda oy almış olanlar arasındaki sıraya o siyasi partinin 31 nci maddenin 1 nci fıkrasında yazılı organ veya kurulu tesbit eder. Parti tüzüğüünün merkez yoklama kurulunu öngörmüş olması halinde, bu kurul bu yetkisini merkez karar veya yönetim organına devredebilir.

Son işlemler

MADDE 48. — Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen parti adayları listelerinin tasdikli birer örneğini süratle ilgili partilerin genel başkanlıklarına teslim eder. Parti genel başkanlıkları, 31 nci madde ve parti mevzuatı gereğince merkez yoklaması ile seçilen parti adaylarını aday listelerine ekliyerek seçim çevrelerine göre düzenleyeceği parti adayı cetvellerini, kanun hükümleri gereğince Yüksek Seçim Kuruluna süresi içerisinde bildirirler.

Evrakın saklanması ve sonuçların ilânı

MADDE 49. — Hesaba katılan ve katılmıyan ve itiraza uğramış olan oy puslaları; sayım ve döküm cetvelleri ve adaylığa seçilme tutanaklarıyla diğer her türlü evrak üç ay süreyle ilçelerde ilçe seçim kurulu başkanı ve illerde il seçim kurulu başkanı tarafından saklanır ve Yüksek Seçim Kurulunun istemi olmaksızın hiçbir yere gönderilmez.

Önseçimin ve tutanağın iptali

MADDE 50. — Adaylık tutanağına yapılan itiraz, oyların dökümüne veya sayımına ilişkin olduğu ve yeniden yapılan döküm ve sayım sonucunda tutanakların iptaline karar verildiği takdirde, yeniden yapılan döküm ve sayım sonucuna göre seçildikleri anlaşılmalara Yüksek Seçim Kurulu tarafından tutanakları verilir.

Bir seçim çevresindeki önseçimin, önseçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde önseçim yenilenmez ve bu seçim çevresi için bütün adaylar, 38 nci maddenin 1 nci fıkrasında yazılı

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

İtiraz hakkı

MADDE 44. — Kurulların veya kurul başkanlarının kesin olmayan kararlarına karşı ilgili siyasi parti, o siyasi partiden öncekimde aday olanlar yahut o siyasi partilerin teşkilât kademelerinin başkanları veya vekilleri ile parti müşahitleri itiraz edebilirler.

İl seçim kurulunda birleştirme

MADDE 45. — İl seçim kurulu, ilçe seçim kurullarından gelen evrakları her siyasi parti için ayrı ayrı olmak üzere birleştirir. Bu birleştirme o il seçim çevresindeki :

1. Parti seçmeni sayısı;
2. Oy kullanan parti seçmenlerinin sayısı ;
3. İtiraz edilmiş veya ihtilâflı görülmüş olup da muteber sayılarak hesaba katılan oy puslalarının sayısı ;
4. Muteber sayılmıyan ve hesaba katılmıyan oy puslalarının sayısı ;
5. Muteber sayılan ve hesaba katılan oy puslalarının genel toplamı ;
6. Soyadı alfabe sırasına göre adaylardan her birinin aldıkları oy sayısı, rakam ve yazıyla bir tutanağa geçirilir ve alınan oyların çokluğuna göre seçilmiş olanlar belirtilir.

İl seçim kurulu, parti adaylığına seçtikleri anlaşılanlara birer tutanak verir. Bu tutanakta adayın hangi sırayı aldığı da belirtilir. Tutanaklardan ikişer örnek en çabuk vasıtayla Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir. Ayrıca, parti adaylığına seçilenler belli olur olmaz, adları ve soyadları ve mensub oldukları siyasi parti, telgrafla ve - varsa - ayrıca telefonla yahut telsizle Yüksek Seçim Kuruluna bildirilir.

Aynı miktarda oy almış olanlar arasındaki sıraya o siyasi partinin 29 ncu maddenin 1 nci fıkrasında yazılı organ veya kurulu tesbit eder. Parti tüzüğüünün merkez yoklama kurulunu öngörmüş olması halinde, bu kurul bu yetkisini merkez karar veya yönetim organına devredebilir.

Son işlemler

MADDE 46. — Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen parti adayları listelerinin tasdikli birer örneğini süratle ilgili partilerin genel başkanlıklarına teslim eder. Parti genel başkanlıkları, 29 ncu madde ve parti mevzuatı gereğince merkez yoklaması ile seçilen parti adaylarını aday listelerine ekliyerek seçim çevrelerine göre düzenliyeceği parti aday cetvellerini, kanun hükümleri gereğince Yüksek Seçim Kuruluna süresi içerisinde bildirirler.

Evrakın saklanması ve sonuçların ilânı

MADDE 47. — Hesaba katılan ve katılmıyan ve itiraza uğramış olan oy puslaları; sayım ve döküm cetvelleri ve adaylığa seçilme tutanaklarıyla diğer her türlü evrak üç ay süreyle ilçelerde ilçe seçim kurulu başkanı ve illerde il seçim kurulu başkanı tarafından saklanır ve Yüksek Seçim Kurulunun istemi olmaksızın hiçbir yere gönderilmez.

Önseçim ve tutanağın iptali

MADDE 48. — Adaylık tutanağına yapılan itiraz, oyların dökümüne veya sayımına ilişkin olduğu ve yeniden yapılan döküm ve sayım sonucunda tutanakların iptaline karar verildiği takdirde, yeniden yapılan döküm ve sayım sonucuna göre seçtikleri anlaşılanlara Yüksek Seçim Kurulu tarafından tutanakları verilir.

Bir seçim çevresindeki önseçimin, önseçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde önseçim yenilenmez ve bu seçim çevresi için bütün adaylar, 29 ncu maddenin 1 nci fıkrasında ya-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

organ veya kurul tarafından tesbit edilir. Parti tüzüğü merkez yoklama kurulunu öngörmüşse, bu kurul, bu yetkiyi merkez karar veya yönetim organına devredebilir.

Adaylardan yalnız birinin veya birkaçının tutanağının iptaline karar verildiği hallerde, tutanakları iptal olunan adayların yerine önseçimle aldıkları oy sırasına göre sırada başta gelenlere tutanak verilir. Sırada olanlar yetmediği takdirde boş kalan yerlerin doldurulması için bu maddenin yukarıdaki fıkrası uygulanır.

Belli bir önseçim için parti adaylarının Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesinden sonra önseçimle ve adaylarla ilgili itiraz ve şikâyetler dikkate alınmaz; bu gibi itiraz ve şikâyetler üzerine başlamış olan işlemler durdurulur ve itiraz ve şikâyetler sonucunda bir karar alınsa bile uygulanmaz.

Mahalli seçimler yoklaması

MADDE 51. — Kanuna göre mahalli idareler seçimleri için aday gösterebilecekleri hallerde, siyasi partilerin bu adayları nasıl seçecekleri ve yoklamaların nasıl yapılacağı parti tüzük ve yönetmelikleriyle düzenlenir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Disiplin işleri

Disiplin cezaları

MADDE 52. — 1. Siyasi partilerin disiplin organlarınınca verilebilecek cezalar, uyarma, kınama, geçici çıkarma ve partiden kesin olarak çıkarma cezalarıdır.

2. Bir partiye mensup bir Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden çıkarılması partiden çıkarılmayı ve partiden çıkarılması da Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden çıkarılmayı gerektirir. Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden çıkarılan parti üyesi, mensubolduğu Yasama Meclisindeki parti grubu üyeliğinden de çıkarılmış olur.

Partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grupundan veya bir Yasama Meclisindeki grupundan geçici olarak çıkarma hakkında verilen cezalar, o üyenin ceza süresince gruplardan her hangi birisinin çalışmalarına katılmamasını gerektirir.

Geçici çıkarma cezasına uğrayan parti üyesi, faaliyetine katılmıyacağı parti organlarına hiçbir teklif yapamaz ve bu organlardan istemde bulunamaz. Ancak bu hüküm, geçici çıkarma cezasına uğrayan parti üyesinin, parti tüzüğüne, programına, partinin diğer mevzuatına ve organlarının bağlayıcı kararlarına uyması zorunluğunu ortadan kaldırmaz. Geçici çıkarma cezasına uğrayan parti üyelerine parti içinde hiçbir görev verilemez.

3. Hangi disiplin organlarının hangi disiplin cezalarını vermeye yetkili oldukları parti tüzüğünde gösterilir.

4. Partinin hangi organ ve mercilerince kimler hakkında ve hangi disiplin organında disiplin cezası isteminde bulunulabileceği ve disiplin cezalarına karşı hangi üst disiplin organına hangi şartlarla itirazda bulunulabileceği, kanunda belirtilmiyen hallerde, parti tüzüğüyle düzenlenir.

Disiplin organları üyelerinin seçimi ve nitelikleri

MADDE 53. — Partinin disiplin organları üyeleri, en az iki ve en çok dört yıl için seçilirler.

Bu kimseler, partiye bir hizmet bağıyla bağlı olamazlar ve partiden hiçbir suretle gelir sağlanamazlar.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

zlı organ veya kurul tarafından tesbit edilir. Parti tüzüğü merkez yoklama kurulunu öngörmüşse, bu kurul, bu yetkisini merkez karar veya yönetim organına devredebilir.

Adaylardan yalnız birinin veya birkaçının tutanağının iptaline karar verildiği hallerde, tutanakları iptal olunan adayların yerine önseçimle aldıkları oy sırasına göre sırada başta gelenlere tutanak verilir. Sırada olanlar yetmediği takdirde boş kalan yerlerin doldurulması için bu maddenin yukarıdaki fıkrası uygulanır.

Belli bir seçim için parti adaylarının Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesinden sonra önseçimle ve adaylarla ilgili itiraz ve şikâyetler dikkate alınmaz; bu gibi itiraz ve şikâyetler üzerine başlamış olan işlemler durdurulur ve itiraz ve şikâyetler sonucunda bir karar alırsa bile uygulanmaz.

Mahalli seçimler yoklaması

MADDE 49. — Kanuna göre mahalli idareler seçimleri için aday gösterebilecekleri hallerde, siyasi partilerin bu adayları nasıl seçecekleri ve yoklamaların nasıl yapılacağı parti tüzük ve yönetmelikleriyle düzenlenir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Disiplin işleri

Disiplin cezaları

MADDE 50. — 1. Siyasi partilerin disiplin organlarınınca verilebilecek cezalar, uyarma, kınama, geçici çıkarma ve partiden kesin olarak çıkarma cezalarıdır.

2. Bir partiye mensup bir Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden çıkarılması partiden çıkarılmayı ve partiden çıkarılması da Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden çıkarılmayı gerektirir. Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden çıkarılan parti üyesi, mensubolduğu Yasama Meclisindeki parti grubu üyeliğinden de çıkarılmış olur.

Partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grupundan veya bir Yasama Meclisindeki grupundan geçici olarak çıkarma hakkında verilen cezalar, o üyenin ceza süresince gruplardan her hangi birisinin çalışmalarına katılmamasını gerektirir.

Geçici çıkarma cezasına uğrayan parti üyesi, faaliyetine katılmıyacağı parti organlarına hiçbir teklif yapamaz. Ancak bu hüküm, geçici çıkarma cezasına uğrayan parti üyesinin, parti tüzüğüne, programına, partinin diğer mevzuatına ve organlarının bağlayıcı kararlarına uyması zorunluğunu ortadan kaldırmaz. Geçici çıkarma cezasına uğrayan parti üyelerine parti içinde hiçbir görev verilemez.

3. Hangi disiplin organlarının hangi disiplin cezalarını vermeye yetkili oldukları parti tüzüğünde gösterilir.

4. Partinin hangi organ ve mercilerince kimler hakkında ve hangi disiplin organında disiplin cezası isteminde bulunulabileceği ve disiplin cezalarına karşı hangi üst disiplin organına hangi şartlarla itirazda bulunulabileceği, kanunda belirtilmiyen hallerde, parti tüzüğüyle düzenlenir.

5. Disiplin organlarınınca parti üyeleri hakkında verilen kararlar gerekçeleriyle birlikte en geç otuz gün içinde ilgiliye tebliğ olunur.

Disiplin organları üyelerinin seçimi ve nitelikleri

MADDE 51. — Partinin disiplin organları üyeleri, en az iki ve en çok dört yıl için seçilirler.

Bu kimseler, partiye bir hizmet bağıyla bağlı olamazlar ve partiden hiçbir suretle gelir sağlıyamazlar.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Disiplin organlarının çalışması

MADDE 54. — Disiplin organları, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu ile karar verirler.

Disiplin organlarına sevk edilen parti üyelerinin yazılı veya sözlü olarak savunma haklarını nasıl kullanacaklarını ve savunmalarını hazırlamak için yeter sürenin nasıl tanınacağını parti tüzüğü düzenler.

Disiplin organları, sevk yazısında istenilen disiplin cezasından daha ağırını veremezler; daha hafifini vermek veya hiç ceza vermemek yetkisine sahiptirler.

Disiplin işlerinde yetkisizlik

MADDE 55. — Siyasi partilerin genel kongreleri de dâhil olmak üzere kongreler, disiplin organlarına sevk yetkisine sahip bulunan parti organ ve mercilerinin kararları ile disiplin organlarınca verilen disiplin cezaları hakkında görüşme yapamaz ve bu konularda karar alamazlar.

Disiplin cezalarına itiraz

MADDE 56. — Siyasi partilerin disiplin organlarınca kesin olarak verilen disiplin cezalarına karşı, cezaya çarptırılan parti üyesi, ancak, disiplin organına sevk eden organın veya disiplin organının yetkisizliği yahut alınan kararların kanuna veya parti tüzüğüne veya yönetmeliğine şekil ve usul bakımından aykırı bulunduğu iddiasıyla itiraz edebilir. Bu itirazlar, kararın usulüne uygun olarak tebliğinden itibaren bir ay içinde, disiplin organının bulunduğu mahallin asliye hukuk mahkemesine yapılır. Mahkeme, bu esaslara aykırı olarak yapılan itirazları dikkate almaz. Mahkeme, bu itirazları, diğer işlerden önce evrak üzerinde inceler ve karara bağlar.

Disiplin cezalarına karşı yapılan itirazlar hakkında asliye hukuk mahkemesince verilen kararlar kesindir.

Disiplin konusunda tedbir kararı

MADDE 57. — Partiden çıkarmayı veya geçici çıkarmayı gerektiren hâllerde, disiplin cezası verilmesi için sevk kararı almaya yetkili olan parti organları, tedbir niteliğinde olmak üzere, disiplin organına sevk edilen üyeyi, parti içindeki görevlerinden derhal uzaklaştırabilirler.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Parti defterleri

Tutulacak defterler ve kayıtlar

MADDE 58. — Her kademedeki parti organları ile - varsa - yardımcı kolları ve kurulları, üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri tutmak zorundadırlar. Bilânço ve kesinhesap defteri sadece merkez yönetim organınca tutulur.

Karar defteri, ilgili organın ve kurulun kararlarını tarih ve numara sırasıyla ihtiva eder. Karar altları, kararın alınmasında oylamaya katılanlar tarafından imzalanır. Kongrece alınan kararları da ihtiva etmesi gereken kongre tutanak özetlerinin altı başkanlık divanı üyelerince imzalanır.

Gelen ve gönderilen evrak, tarih ve numara sırasıyla gelen ve giden evrak defterlerine kay-

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Disiplin organlarının çalışması

MADDE 52. — Disiplin organları, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu ile karar verirler.

Disiplin organlarına sevk edilen parti üyelerinin yazılı veya sözlü olarak savunma haklarını nasıl kullanacaklarını ve savunmalarını hazırlamak için yeter sürenin nasıl tanınacağını parti tüzüğü düzenler.

Disiplin organları, sevk yazısında istenilen disiplin cezasından daha ağırını veremezler.

Disiplin işlerinde yetkisizlik

MADDE 53. — Siyasi partiler genel kongreleri de dâhil olmak üzere kongrelere, disiplin organlarına sevk yetkisine sahip bulunan parti organ ve mercilerinin kararları ile disiplin organlarıncı verilen disiplin cezaları hakkında görüşme yapamaz ve bu konularda karar alamazlar.

Disiplin cezalarına itiraz

MADDE 54. — Siyasi partiler disiplin organlarıncı kesin olarak verilen disiplin cezalarına karşı, cezaya çarptırılan parti üyesi, ancak, disiplin organına sevk eden organın veya disiplin organının yetkisizliği yahut alınan kararların kanuna veya parti tüzüğüne veya yönetmeliğine şekil ve usul bakımından aykırı bulunduğu iddiasıyla itiraz edebilir. Bu itirazlar, kararın usulüne uygun olarak tebliğinden itibaren bir ay içinde, disiplin organının bulunduğu mahallin asliye hukuk mahkemesine yapılır. Mahkeme, bu esaslara aykırı olarak yapılan itirazları dikkate almaz. Mahkeme, bu itirazları, diğer işlerden önce evrak üzerinde inceler ve karara bağlar.

Disiplin cezalarına karşı yapılan itirazlar hakkında asliye hukuk mahkemesince verilen kararlar kesindir.

Disiplin organlarıncı verilecek cezaların hangi parti organı tarafından ve ne şekilde affedileceğini siyasi partilerin tüzükleri gösterir.

Disiplin konusunda tedbir kararı

MADDE 55. — Partiden çıkarmayı veya geçici çıkarmayı gerektiren hallerde, disiplin cezası verilmesi için sevk kararı almaya yetkili olan parti organları, tedbir niteliğinde olmak üzere, disiplin organına sevk edilen üyeyi, parti içindeki görevlerinden derhal uzaklaştırabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Parti defterleri

Tutulacak defterler ve kayıtlar

MADDE 56. — Her kademedeki parti organları ile - varsa - yardımcı kolları ve kurumları, üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri tutmak zorundadırlar. Bilanço ve kesinhesap defteri sadece merkez yönetim organınca tutulur.

Karar defteri, ilgili organın ve kurulun kararlarını tarih ve numara sırasıyla ihtiva eder. Karar altları, kararın alınmasında oylamaya katılanlar tarafından imzalanır. Kongrece alınan kararları da ihtiva etmesi gereken kongre tutanak özetlerinin altı başkanlık divanı üyelerince imzalanır.

Gelen ve gönderilen evrak, tarih ve numara sırasıyla gelen ve giden evrak defterlerine kay-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

dedilir ve gelen evrakın asılları ile gönderilen evrakın örnekleri bu tarih ve numaralar altında dosyalarda saklanır.

Parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ve yapılan harcamaların da ne gibi işlere ve yerlere harcandığı ilgili defterlere sıra ile ve müsbit evrakı belirtecek şekilde geçirilir.

Üye kayıt defterleri ve gelir ve gider defterlerinin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları noterce tasdik olunur.

Partiye giriş işlemlerini gösteren üyelik beyannamelerinin birer örneği ilçe ve il kademesinde ayrı bir dosyada saklanır.

Parti organlarının ve kurullarınınca tutulmasında fayda görülen diğer defterleri parti tüzüğü ve yönetmelikleri gösterir.

Üye kayıt defterlerinin parti genel merkezinde özetinin nasıl tutulacağı bir parti yönetmeliğiyle belirtilir.

ONUNCU BÖLÜM

Teşkilâtla ilgili diğer hükümler

Kongrelerle ilgili Genel Hükümler

MADDE 59. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 18, 19, 20, 21, 23 ve 24 nci maddeleri hükümlerinden bu kanun hükümlerine aykırı olmayanlar, siyasi partilerin genel kongreleriyle her kademedeki kongreleri ve yardımcı kademelerindeki kongreleri için de uygulanır.

İbra için oya katılamıyacak olanlar

MADDE 60. — Değişik kademelerdeki kongrelerde tabii üye olarak bulunan karar veya yönetim organları veya kurulları üyeleri, mensuboldukları organ veya kurulun ibrası için yapılan oylamalara katılamazlar.

İl ve İlçe Teşkilâtı Merkezleri

MADDE 61. — Siyasi partilerin il ve ilçe teşkilâtına dâhil kurulların kuruluş yeri ilgili il veya ilçenin merkezidir.

Bağdaşamayan görevler

MADDE 62. — 1. Bir siyasi partinin disiplin kurullarında görev alanlar, - Kongre, Türk'ye Büyük Millet Meclisindeki gruplar il genel meclisi ve belediye meclislerindeki gruplar üyelikleri hariç - partinin diğer organ, kurul ve görevlerinde bulunamazlar.

2. Bir siyasi partinin belli bir disiplin kurulunda görev alan bir kimse, bir diğer disiplin kurulunda görev alamaz.

3. Bir siyasi partinin il ve ilçe yönetim kurullarından birinde üye olan bir kimse, diğer bir il veya ilçe yönetim kurulunda üye olamaz. İl ve ilçe başkanları hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Organlarda görev alanlar

MADDE 63. — Her kademedeki parti organları ile varsa devamlı nitelikteki yardımcı kollar kurullarına ve köy ve mahallelerdeki parti görevliliğine seçilenler ile parti tüzüğünde belirtilen bir parti makamına getirilenlerin adları, soyadları, doğum yerleri ve tarihleri, meslek veya sanat-

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

dedilir ve gelen evrakın asılları ile gönderilen evrakın örnekleri bu tarih ve numaralar altında dosyalarda saklanır.

Parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ve yapılan harcamaların da ne gibi işlere ve yerlere harca edildiği ilgili defterlere sıra ile ve müsbit evrakta belirtecek şekilde geçirilir.

Üye kayıt defterleri ve gelir ve gider defterlerinin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları noterce tasdik olunur.

Partiye giriş işlemleri gösteren üyelik beyannamelerinin birer örneği ilçe ve 1 kademelerinde ayrı bir dosyada saklanır.

Parti organlarının ve kurullarınca tutulmasıyla fayda görülen diğer defterleri parti tüzüğü ve yönetmelikleri gösterir.

Üye kayıt defterlerinin parti genel merkezinde özetinin nasıl tutulacağı kâr parti yönetmeliğiyle belirtilir.

ONUNCU BÖLÜM

Teşkilâtla ilgili diğer hükümler

Kongrelerle ilgili genel hükümler

MADDE 57. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 18, 19, 20, 21, 23 ve 24 ncü maddeleri hükümlerinden bu kanun hükümlerine aykırı olmıyanlar, siyasi partilerin genel kongreleriyle her kademede ki kongreleri ve yardımcı kademelerindeki kongreleri için de uygulanır.

İbra için oya katılmıyacak olanlar

MADDE 58. — Değişik kademelerdeki kongrelerde tabii üye olarak bulunan karar veya yöneti morganları veya kurulları üyeleri, mesuboldukları organ veya kurulun ibrası için yapılan oylamalara katılamazlar.

İl ve ilçe teşkilâtı merkezleri

MADDE 59. — Siyasi partilerin il ve ilçe teşkilâtına dâhil kurulların kuruluş yeri ilgili il veya ilçenin merkezidir.

Bağdaşamıyan görevler

MADDE 60. — 1. Bir siyasi partinin disiplin kurullarında görev alanlar, - Kongre, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki gruplar il genel meclisi ve belediye meclislerindeki gruplar üyelikleri hariç - partinin diğer organ, kurul ve görevleriyle bulunamazlar.

2. Bir siyasi partinin belli bir disiplin kurulunda görev alan bir kimse, bir diğer disiplin kurulunda görev alamaz.

3. Bir siyasi partinin il ve ilçe yönetim kurullarından birinde üye olan bir kimse, diğer bir il veya ilçe yönetim kurulunda üye olamaz. İl ve ilçe başkanları hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Organlarda görev alanlar

MADDE 61. — Her kademede ki parti organları ile varsa devamlı nitelikteki yardımcı kollar kurullarına ve köy ve mahallelerde ki parti görevliliğine seçilenler ile parti tüzüğünde belirtilen bir parti makamına getirilenlerin adları, soyadları, doğum yerleri ve tarihleri, meslek veya sanat-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

ları ve ikametgâhları, o mahallin en büyük mülkiye âmirliğine seçim veya atanmadan başlayarak bir hafta içinde yazı ile bildirilir.

Merkez organlarında görevlendirilenler ile merkezdeki parti makamlarına getirilenler için bu bildiri İşleri Bakanlığına verilir.

Kamu yardımı dernek sayılmayış

MADDE 64. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 37 nci maddesi hükmü siyasi partiler için uygulanamaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Mali hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Gelirler

Gelir kaynakları

MADDE 65. — Siyasi partilerin sağlayabilecekleri gelirlerin çeşitleri aşağıda gösterilmiştir :

1. Parti üyelerinden alınan giriş aidatı ve yıllık veya aylık aidat;
2. Partiye mensup Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden alınan aidat;
3. Adaylık için başvuranlardan önseçime veya yoklamaya girmeden önce alınan özel aidat;
4. Parti yayınlarının satış bedelleri;
5. Parti bayrağı, flâması, rozeti ve benzeri rumuzlarının satışından sağlanan gelirler;
6. Parti hüviyet cüzdanlarının ve parti makbuz, defter ve kâğıtlarının sağlanması karşılığında alınan paralar;
7. Parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler;
8. Partice tertiplenen balo, eğlence, müsamere, konser, spor müsabakası ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler;
9. Partinin tertiplemediği piyango gelirleri;
10. Parti mamelekenden elde edilen gelirler;
11. Bağışlar;
12. Krediler;
13. Kanuna veya yasama meclisleri içtüzüklerine göre Devletçe sağlanan yardımlar.

Yukardaki 1 ilâ 6 nci, 8 nci, 9 ncu ve 11 ilâ 13 ncu bendlerde yazılı gelirlerden hiçbir suretle vergi, resim ve harc alınmaz. Yukardaki 7 nci bendde yazılı parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler, ticari nitelik taşımayan işletme faaliyeti sonucunda sağlanmışsa, bu gelirler hakkında da aynı hüküm uygulanır. Yukardaki 10 ncu bendde yazılı gelirlerden partinin sahibolduğu ve ticari olarak işletilen basımevlerinin gelirleri ile partilerin amaçları dışında sahiboldukları taşınmaz mallar ve amaçları içinde veya dışında sahiboldukları taşınmaz mallardan sağladıkları gelirler, vergi, resim ve harclara ilişkin hükümlere tabidir; 10 ncu bendde yazılı diğer gelirler hiçbir vergi, resim ve harca tabi değildir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

ları ve ikametgâhları, o mahallin en büyük mülkiye âmirliğine seçim veya atanmadan başlayarak bir hafta içinde yazı ile bildirilir.

Merkez organlarında görevlendirilenler ile merkezdeki parti makamlarına getirilenler için bu bildiri içişleri Bakanlığına verilir.

Kamı yararına dernek sayılmayış

MADDE 62. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 37 nci maddesi hükmü siyasi partiler için uygulanamaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Malî hükümler

BİRİNCİ HÜKÜM

Gelirler

Gelir kaynakları

MADDE 63. — Siyasi partilerin sağlayabilecekleri gelirlerin çeşitleri aşağıda gösterilmiştir :

1. Parti üyelerinden alınan giriş aidatı ve yıllık veya aylık aidat;
2. Partiye mensup Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden alınan aidat;
3. Adaylık için başvuranlardan önseçime veya yoklamaya girmeden önce alınan özel aidat;
4. Parti yayınlarının satış bedelleri;
5. Parti bayrağı, flâması, rozeti ve benzeri rumuzlarının satışından sağlanan gelirler;
6. Parti hüviyet cüzdanlarının ve parti makbuz, defter ve kâğıtlarının sağlanması karşılığında alınan paralar;
7. Parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler;
8. Partice tertiplenen balo, eğlence, müsamere, konser, spor müsabakası ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler;
9. Partinin tertiplemediği piyango gelirleri;
10. Parti mamelekenden elde edilen gelirler;
11. Bağışlar;
12. Krediler;
13. Kanuna göre Devletçe sağlanan yardımlar.

Yukardaki 1 ilâ 6 nci, 8 nci, 9 ncu ve 11 ilâ 13 ncü bendlerde yazılı gelirlerden hiçbir suretle vergi, resim ve harc alınmaz. Yukardaki 7 nci bendde yazılı parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler, ticari nitelik taşımayan işletme faaliyeti sonucunda sağlanmışsa, bu gelirler hakkında da aynı hüküm uygulanır. Yukardaki 10 ncu bendde yazılı gelirlerden partinin sahip olduğu ve ticari olarak işletilen basımevlerinin gelirleri ile partilerin amaçları dışında sahib oldukları taşınmaz mallar ve amaçları içinde veya dışında sahib oldukları taşınmaz mallardan sağladıkları gelirler, vergi, resim ve harclara ilişkin hükümlere tabidir; 10 ncu bendde yazılı diğer gelirler hiçbir vergi, resim ve harca tabi değildir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Üye aidatı

MADDE 63. — 1. Partiye üye olanlardan giriş aidatı alınacaksa, bunun miktarı, parti tüzüğünde gösterilir. Bu miktar beş lirayı aşamaz.

2. Her üye, aylık veya yıllık olarak ödenmek üzere, bir aidat yükümünü partiye girişinde kabul etmek zorundadır. Bu aidatın yıllık miktarı bin ikiyüz lirayı aşamaz. Üyelik aidatının alt ve üst miktarları parti tüzüğünde gösterilir.

Parti üyesi, vermeyi kabul ettiği aidatın miktarını, kanuna ve parti tüzüğüne uygun olmak şartıyla, kayıtlı bulunduğu teşkilât kademesi başkanlığına veya yardımcı kol başkanlığına yazıyla bildirerek artırabilir.

Aidatı alacak olan teşkilât kademesi veya yardımcı kol yönetim organı veya kurulu, parti üyesinin, vermeyi kabul ettiği miktarda aidat ödiyecek durumda olmadığını tesbit ederse, aidat yükümünü asgari hadde kadar azaltabilir.

Parti üyesinin partiye borçlu olduğu aidatın bir kısmını veya tamamını ödemiş olması, bu kimsenin, partinin her kademedeki kongrelerine dileğe seçilmesini, ilçe kongresi delegelerinin ve köy ve mahallelerdeki parti görevlisi ile yedeğinin seçiminde ve önseçim ve yoklamalarda oy kullanmasını ve köy ve mahallelerdeki parti görevliliğine veya yedekliğine seçilmesini hiçbir suretle engelliyemez; bu kimse hakkında, partiden çıkarma ve geçici çıkarmaya dair disiplin cezaları uygulanamaz. Parti tüzüğü, partiye borçlu olduğu aidatın tamamını ödemiş olan parti üyelerinin yukarıda sayılanlar dışında kalan bazı parti görevlerine seçilemeyeceğini veya atanamayacağını belirtebileceği gibi, bunların seçimlerde parti adayı olmasını veya önseçim veya yoklamalara aday olarak katılmasını yasaklayan hükümler de koyabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aidatı

MADDE 67. — Bir siyasi partiye mensup Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ne miktar aidat ödiyeceği ve bu suretle toplanan paraların ne miktarının grup faaliyetlerine ve ne miktarının parti merkezine ayrılacağı, Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu kararıyla belli edilir.

Adaylıkla ilgili gelirler

MADDE 68. — 65 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı özel aidat parti yönetmelikleriyle düzenlenir.

Satış bedelleri

MADDE 69. — 65 nci maddenin 4, 5 ve 6 ncü bendlerinde gösterilen satış bedelleri, partinin merkez yönetim organının kararıyla düzenlenir.

Lokal işletme gelirleri

MADDE 70. — Parti lokallerinin işletilmesinden ve parti kitaplıklarına girişten sağlanacak gelirler, benzeri yerlerdeki bedel ve ücretler dikkate alınarak, ilgili organların yapacakları tarifelere bağlanır.

Başlıklar

MADDE 71. — Genel ve katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklar, - Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dâhil - Kamu İktisadi Teşebbüsleri, özel kanunıyla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, Kamu İktisadi Teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin yarısı Devlete veya bu fıkrafta zikri geçen kurum, idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Üye aidatı

MADDE 64. — 1. Partiye üye olanlardan giriş aidatı alınacaksa, bunun miktarı, parti tüzüğünde gösterilir. Bu miktar beş lirayı aşamaz.

2. Her üye, aylık veya yıllık olarak ödenmek üzere, bir aidat yükümünü partiye girişinde kabul etmek zorundadır. Bu aidatın yıllık miktarı bin ikiyüz lirayı aşamaz. Üyelik aidatının alt ve üst miktarları parti tüzüğünde gösterilir.

Parti üyesi, vermeyi kabul ettiği aidatın miktarını, kanuna ve parti tüzüğüne uygun olmak şartıyla, kayıtlı bulunduğu teşkilât kademesi başkanlığına veya yardımcı kol başkanlığına yazıyla bildirilerek artırabilir.

Aidatı alacak olan teşkilât kademesi veya yardımcı kol yönetim organı veya kurulu, parti üyesinin, vermeyi kabul ettiği miktarda aidat ödiyecek durumda olmadığını tesbit ederse, aidat yükümünü asgari hadde kadar azaltabilir.

Parti üyesinin partiye borçlu olduğu aidatın bir kısmını veya tamamını ödemiş olması, bu kimsenin, partinin her kademesindeki kongrelerine delege seçilmesini, ilçe kongresi delegelerinin ve köy ve mahallelerdeki parti görevlisi ile yedeğinin seçiminde ve önseçim ve yoklamalarda oy kullanılmasını ve köy ve mahallelerdeki parti görevliliğine veya yedekliğine seçilmesini hiçbir suretle engelliyemez; bu kimse hakkında, partiden çıkarma ve geçici çıkarmaya dair disiplin cezaları uygulanamaz. Parti tüzüğü, partiye borçlu olduğu aidatın tamamını ödemiş olan parti üyelerinin yukarıda sayılanlar dışında kalan bazı parti görevlerine seçilemeyeceğini veya atanamayacağını belirtebileceği gibi, bunların seçimlerde parti adayı olmasını veya önseçim veya yoklamalara aday olarak katılmasını yasaklayan hükümler de koyabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aidatı

MADDE 65. — Bir siyasi partiye mensup Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ne miktar aidat ödiyeceği ve bu suretle toplanan paraların ne miktarının grup faaliyetlerine ve ne miktarının parti merkezine ayrılacağı, Türkiye Büyük Millet Meclisi grupu kararıyla belli edilir.

Adaylıkla ilgili gelirler

MADDE 66. — 63 ncü maddenin 3 ncü bendinde yazılı özel aidat parti yönetmelikleriyle düzenlenir.

Satış bedelleri

MADDE 67. — 63 ncü maddenin 4, 5 ve 6 ncü bendlerinde gösterilen satış bedelleri, partinin merkez yönetim organının kararıyla düzenlenir.

Lokal işletme gelirleri

MADDE 68. — Parti lokallerinin işletilmesinden ve parti kitaplıklarına girişten sağlanacak gelirler, benzeri yerlerdeki bedel ve ücretler dikkate alınarak, ilgili organların yapacakları tarifelere bağlanır.

Bağışlar

MADDE 69. — Genel ve katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklar, - Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dâhil - Kamu İktisadi Teşebbüsleri, özel kanunıyla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanılarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, Kamu İktisadi Teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin yarısı Devlete veya bu fıkrafta zikri geçen kurum,

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

işçi, işveren ve Devlet personeli sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonları ile dernekler, siyasi partilere, hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mallar veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları kanun hükümleri dışında, siyasi partilere aynı hakların devrine dair tasarruflarda bulunamazlar.

Yukardaki fıkranın dışında kalan gerçek veya tüzel kişilerin her bininin bir siyasi partiye aynı yıl içersinde beş bin liradan fazla kıymette bağışta bulunması yasaktır. Bağış veya bağışların bağışta bulunana veya yetkili vekiline aidolduğunu açıkça belirten bir belgeye dayanılmaksızın siyasi partilerce bağış kabul edilemez.

Krediler

MADDE 72. — Siyasi partiler, 71 nci maddenin 1 nci fıkrasında zikredilen daire, idare, teşebbüs, banka, kurum, müesseze, kuruluş, sendika, birlik, federasyon, konfederasyon ve derneklerden hiçbir suretle kredi alamazlar.

Amaç dışı taşınmaz mallar

MADDE 73. — Siyasi partiler, amaçları dışında taşınmaz mal edinemezler. Partiler, amaçları içinde olmak şartıyla sahib oldukları taşınmaz mallardan gelir sağlayabilirler.

28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 17 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükmü, siyasi partiler için uygulanmaz .

Devletçe yardım

MADDE 74. — Bir önceki milletvekili genel, seçimlerinde muteber oyların Türkiye çapında :

1. Yüzde beşinden onuna kadar oy alan siyasi partilere her yıl beş yüz bin lira ;
 2. Yüzde onbirinden yüzde yirmisine kadar oy alan siyasi partilere her yıl bir milyon lira ;
 3. Yüzde yirmibirinden yüzde otuzuna kadar oy alan siyasi partilere her yıl iki milyon lira ;
 4. Yüzde otuzbirinden yüzde kırkına kadar oy alan siyasi partilere her yıl iki milyon beş yüz bin lira ;
 5. Yüzde kırkbirinden yüzde ellisine kadar oy alan siyasi partilere her yıl üç milyon lira ;
 6. Yüzde ellisinden fazla oy alan siyasi partilere her yıl üç milyon beş yüz bin lira ; ve
 7. Bir önceki genel milletvekili seçimlerine katılmamış olan siyasi partilerden Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısında grupları olanlara her yıl beş yüz bin lira Hazinece ödenir.
- Bu ödemenin malî yıl başlangıcını takibeden ilk hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Gelir makbuzları

MADDE 75. — Siyasi partilerin gelirleri siyasi parti tüzel kişiliği adına makbuz karşılığında alınır. Makbuzlar, partinin merkez yönetim organınca basıtırılır ve teşkilâta dağıtılır.

Parti teşkilât kademeleri, kullandıkları makbuzların dip koçanlarını, merkez yönetim organına iade etmek zorundadırlar. İade edilmeyen makbuz dip koçanları dolayısıyla, teşkilât kademeleri, merkez yönetim organına karşı malî sorumluluk taşırlar.

Makbuzların asıl kısımları ile dip koçanlarında aynı müteselsil numara bulunur. Makbuz dip koçanlarının parti genel merkezinde saklanma süresi beş yıldır.

Gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi makbuz ile dip koçanında açıkça belirtilir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi ve işveren ve Devlet personeli sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonları ile dernekler, siyasi partilere, hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mallar veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları

Yukarıdaki fıkranın dışında kalan gerçek veya tüzel kişilerin her birinin bir siyasi partiye aynı yıl içerisinde beş bin liradan fazla kıymette bağışta bulunması yasaktır. Bağış veya bağışların bağışta bulunana veya yetkili vekiline aidolduğunu açıkça belirten bir belgeye dayanılmaksızın siyasi partilerce bağış kabul edilemez.

Krediler

MADDE 70. — Siyasi partiler, 69 ncu maddenin 1 nci fıkrasında zikredilen daire, idare, teşebbüs, banka, kurum, müessese, kuruluş, sendika, birlik, federasyon, konfederasyon ve derneklerden hiçbir suretle kredi alamazlar.

Amaç dışı taşınmaz mallar

MADDE 71. — Siyasi partiler, amaçları dışında taşınmaz mal edinemezler. Partiler, amaçları içinde olmak şartıyla sahib oldukları taşınmaz mallardan gelir sağlayabilirler.

28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 17 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükmü, siyasi partiler için uygulanmaz.

Devletçe yardım

MADDE 72. — Bir önceki milletvekili genel seçimlerinde muteber oyların Türkiye çapında :

1. Yüzde beşinden onuna kadar oy alan siyasi partilere her yıl beş yüz bin lira;
2. Yüzde onbirinden yüzde yirmisine kadar oy alan siyasi partilere her yıl bir milyon lira;
3. Yüzde yirmibirinden yüzde otuzuna kadar oy alan siyasi partilere her yıl iki milyon lira;
4. Yüzde otuzbirinden yüzde kırkına kadar oy alan siyasi partilere her yıl iki milyon beş yüz bin lira;
5. Yüzde kırkbirinden yüzde ellisine kadar oy alan siyasi partilere her yıl üç milyon lira;
6. Yüzde ellisinden fazla oy alan siyasi partilere her yıl üç milyon beş yüz bin lira; Hazinece ödenir.

Bu ödemenin malî yıl başlangıcını takibeden ilk hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Gelir makbuzları

MADDE 73. — Siyasi partilerin gelirleri siyasi parti tüzel kişiliği adına mekbuz karşılığında alınır. Makbuzlar, partinin merkez yönetim organınca bastırılır ve teşkilâta dağıtılır.

Parti teşkilât kademeleri, kullandıkları makbuzların dip koçanlarını, merkez yönetim organına iade etmek zorundadırlar. İade edilmeyen makbuz dip koçanları dolayısıyla, teşkilât kademeleri, merkez yönetim organına karşı malî sorumluluk taşırlar.

Makbuzların asıl kısımları ile dip koçanlarında aynı müteselsil numara bulunur. Makbuz dip koçanlarının parti genel merkezinde saklanma süresi beş yıldır.

Gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi makbuz ile dip koçanında açıkça belirtilir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

İKİNCİ BÖLÜM

Partilerin harcamaları

Harcamada usul

MADDE 76. — Bir siyasi partinin bütün harcamaları, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılır.

Harcamalara ait müsbet evrak, kademelerce beş yıl süreyle saklanır.

Yüz liraya kadar (yüz lira dâhil) harcamaların müsbet evrak ile tevsiki zorunlu değildir. Ancak, miktarı ne olursa olsun, bütün harcamaların yetkili yönetim organının veya merciin kararına dayanması şarttır.

Parti teşkilâtı, bağlı buldukları üst kademeye, gelir ve giderleri hakkında altı ayda bir hesap vermekle yükümlüdür.

Mali sorumluluk

MADDE 77. — Siyasi partilerin genel merkezlerindeki yardımcı kollar ile il ve ilçelerdeki teşkilât kademeleri ve yardımcı kollar tarafından parti tüzel kişiliği adına bağta girişilmesine ve yüküm yüklenilmesine ilişkin esaslar, merkez yönetim organınca tesbit olunur. Bu esaslara aykırı olarak bu yardımcı kollar ve teşkilât kademelerince girişilen bağit ve yükümlerden parti tüzel kişiliği hiçbir suretle sorumlu tutulamaz; bu takdirde, sorumluluk, bağta girişen veya yükümü yüklenen kişi veya kişilere aittir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mali hükümlerin mücyideleri

Hazinece el koyma

MADDE 78. — 71 nci maddede bağışlar hakkında konan esaslara aykırı olarak gelir sağladığı Anayasa Mahkemesince tesbit edilen siyasi partilerin bu suretle elde ettikleri gelirler, Hazineye gelir kaydedilir ve taşınmaz mallar Hazine adına tapuya tescil ettirilir.

72 nci madde hükmüne aykırı olarak siyasi partilere sağlanan krediler üzerine, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazinece el konulur ve krediyi verene karşı Hazine hiçbir yüküm altına girmez.

73 nci maddede belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin taşınmaz mallara sahip olduğu anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesinin kararıyla ve bu mahkemenin göstereceği süre içinde bu malların paraya çevrilmesi yoluna gidilir.

75 nci maddede belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelirler Hazineye gelir kaydedilir.

Müsbet evrak ile tevsiki gerektiği halde tevsik edilemeyen parti harcamaları miktarınca parti mâmelekinin aktif unsurları Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye gelir kaydedilir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

İKİNCİ BÖLÜM

Partilerin harcamaları

Harcamada usul

MADDE 74. — Bir siyasi partinin bütün harcamaları, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılır.

Harcamalara ait müsbet evrak, kademelerce beş yıl süreyle saklanır.

Yüz liraya kadar (yüz lira dâhil) harcamaların müsbet evrak ile tevsiki zorunlu değildir. Ancak, miktarı ne olursa olsun, bütün harcamaların yetkili yönetim organının veya merciin kararına dayanması şarttır.

Parti teşkilâtı, bağlı buldukları üst kademeye, gelir ve giderleri hakkında altı ayda bir hesap vermekle yükümlüdür.

Mali sorumluluk

MADDE 75. — Siyasi partilerin genel merkezlerindeki yardımcı kollar ile il ve ilçelerdeki teşkilât kademeleri ve yardımcı kollar tarafından parti tüzel kişiliği adına bağta girişilmesine ve yüküm yüklenilmesine ilişkin esaslar, merkez yönetim organınca tesbit olunur. Bu esaslara aykırı olarak bu yardımcı kollar ve teşkilât kademelerince girişilen bağt ve yükümlerden parti tüzel kişiliği hiçbir suretle sorumlu tutulamaz; bu takdirde, sorumluluk, bağta girişen veya yükümü yüklenen kişi veya kişiye aittir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mali hükümlerin müeyyideleri

Hazinece el koyma

MADDE 76. — 69 ncu maddede bağışlar hakkında konan esaslara aykırı olarak gelir sağladığı Anayasa Mahkemesince tesbit edilen siyasi partilerin bu suretle elde ettikleri gelirler, Hazineye gelir kaydedilir ve taşınmaz mallar Hazine adına tapuya tescil ettirilir.

70 nci madde hükmüne aykırı olarak siyasi partilere sağlanan krediler üzerine, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazinece el konulur ve krediyi verene karşı Hazine hiçbir yüküm altına girmez.

71 nci maddede belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin taşınmaz mallara sahibolduğu anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesinin kararıyla ve bu mahkemenin göstereceği süre içinde bu malların paraya çevrilmesi yoluna gidilir.

73 ncu maddede belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelirler Hazineye gelir kaydedilir.

Müsbet evrak ile tevsiki gerektiği halde tevsik edilemeyen parti harcamaları miktarınca parti mâmelekinin aktif unsurları Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye gelir kaydedilir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

DÜRDÜNCÜ BÖLÜM

Parti içi mali denetim

Parti bütçesi ve kesinhesabı

MADDE 79. — Siyasi partinin bütçesi ve kesinhesabı, merkez karar organının teklifi üzerine, genel kongrece karara bağlanır.

Siyasi partinin merkez karar organı, ayrıca düzenleyeceği bilânçoğu genel kongrenin onayına sunar.

Siyasi partilerin malî bakımdan iç denetimlerinin nasıl sağlanacağı parti tüzüklerinde belirtilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Anayasa Mahkemesinin denetimi

Gelir ve giderleri bildirme

MADDE 80. — Siyasi partiler, her yılın Nisan ayı içinde bir önceki takvim yılına ait gelir ve giderleri gösteren kesinhesap ve bilânçoğu, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığına vermek zorundadırlar.

Cumhuriyet Başsavcılığının incelemesi

MADDE 81. — Cumhuriyet Başsavcılığı, kendisine verilen bilgilerin tevsikini, kesinhesap ve bilânçonun alınmasından başlayarak bir yıl içinde, ilgili siyasi partiden her zaman isteyebilir ve gerekli görürse, mahallinde de araştırma ve inceleme yapabilir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, bu incelemeleri sonucunda, o siyasi partinin gelirlerinin bir kısmının veya mâmelek unsurlarının Hazineye gelir kaydedilmesi gerektiği kanısına varırsa, bu hususu Anayasa Mahkemesinden ister.

Anayasa Mahkemesinin incelemesi

MADDE 82. — Anayasa Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı görüşünü aldıktan sonra, cvrak üzerinde inceleme yapar; gerekli görürse, kendisine verilen kesinhesap ve bilânçoda yer alan bilgilerin tevsikini isteyebilir; siyasi partilerin genel merkezinde ve teşkilâtında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip eliyle her türlü inceleme ve araştırmaları yapabilir ve bu maksatlarla tarafsız, resmî görevi bulunmayan ve yeminli bilirkişi görevlendirebilir; her hangi bir siyasi partiye mensubolmamak şartıyla üniversite öğretim üyeleri ve yardımcılarının bilirkişi olarak görevlendirilmeleri caizdir.

Anayasa Mahkemesi, ilgili siyasi partinin temsilcisiyle Cumhuriyet Başsavcılığından yazılı mütalâa isteyebilir ve gerekli görürse, onları sözlü olarak da dinleyebilir.

Anayasa Mahkemesi, incelemeleri ve araştırmaları sonucunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğu ve kanuna uygunluğu hakkında karar verir; kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla de bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Parti içi malî denetim

Parti bütçesi ve kesinhesabı

MADDE 77. — Siyasi partinin bütçesi ve kesinhesabı, merkez karar organının teklifi üzerine, genel kongrece karara bağlanır.

Siyasi partinin merkez karar organı, ayrıca düzenleyici bilânçoyu genel kongrenin onayına sunar.

Siyasi partilerin malî bakımdan iç denetimlerinin nasıl sağlanacağı parti tüzüklerinde belirtilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Anayasa Mahkemesinin denetimi

Gelir ve giderleri bildirme

MADDE 78. — Siyasi partiler, her yılın Nisan ayı içinde bir önceki takvim yılına ait gelir ve giderleri gösteren kesinhesap ve bilânçoyu, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığına vermek zorundadırlar.

Cumhuriyet Başsavcılığının incelemesi

MADDE 79. — Cumhuriyet Başsavcılığı, kendisine verilen bilgilerin tevsikini, kesinhesap ve bilânçosunun alınmasından başlayarak bir yıl içinde, ilgili siyasi partiden her zaman istiyebilir ve gerekli görürse, mahallinde de araştırma ve inceleme yapabilir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, bu incelemeleri, sonucunda, o siyasi partinin gelirlerinin bir kısmının veya mâmelek unsurlarının Hazineye gelir kaydedilmesi gerektiği kanısına varırsa, bu hususu Anayasa Mahkemesinden ister.

Anayasa Mahkemesinin incelemesi

MADDE 80. — Anayasa Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı görüşünü aldıktan sonra, evrak üzerinde inceleme yapar; gerekli görürse, kendisine verilen kesinhesap ve bilânçoda yer alan bilgilerin tevsikini istiyebilir; siyasi partilerin genel merkezinde ve teşkilâtında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip eliyle her türlü inceleme ve araştırmalar yapabilir ve bu maksatlarla tarafsız, resmî görevi bulunmayan ve yeminli bilirkişi görevlendirebilir; her hangi bir siyasi partiye mensubolmamak şartıyla üniversite öğretim üyeleri ve yardımcılarının bilirkişi olarak görevlendirilmeleri caizdir.

Anayasa Mahkemesi, ilgili siyasi partinin temsilcisiyle Cumhuriyet Başsavcılığından yazılı mütalâa istiyebilir ve gerekli görürse, onları sözlü olarak da dinliyebilir.

Anayasa Mahkemesi, incelemeleri ve araştırmaları sonucunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğu ve kanuna uygunluğu hakkında karar verir; kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla de bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

DÖRDÜNCÜ KISIM

Parti yasaklamaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Cumhuriyetin korunması

Devlet şeklinin korunması

MADDE 83. — Siyasi partiler, Türkiye Devletinin Cumhuriyet olan şeklini değiştirmek amacını güdemezler.

Millî egemenliğin korunması

MADDE 84. — Siyasi partiler, Türk Milletine aidolan egemenliğin, belli bir kişiye, zümreye veya aileye yahut sınıfa bırakılması amacını güdemezler.

Sultanlık unvan ve nişanlarının yasaklanması

MADDE 85. — Siyasi partiler, 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, bey, paşa gibi lâkap ve unvanların kaldırıldığına dair Kanun ile yasak edilen sultanlığa ait lâkap, unvan, nişan ve madalyaları ihya etmek amacını güdemezler.

İKİNCİ BÖLÜM

Millî Devlet niteliğinin korunması

Bağımsızlığın korunması

MADDE 86. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin milletlerarası hukuk alanında eşitlik ilkesine dayanan tüzel kişiliğini ortadan kaldırmak yahut milletlerarası hukuk gereğince munhasıran Türkiye Cumhuriyetinin yetkili olduğu hususlara diğer milletlerarası kuruluşların ve tüzel kişilerin karışmasını sağlamak amacını güdemezler.

Ülke bütünlüğünün korunması

MADDE 87. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin ülke bütünlüğünü bozmak amacını güdemezler.

Devlet teklifi ilkesinin korunması

MADDE 88. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı Devlet teklifi ilkesini değiştirmek amacını güdemezler.

Azınlık yaratılmasının önlenmesi

MADDE 89. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî veya dinî kültür farklılıklarına yahut dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler.

Siyasi partiler, Türk dilinden ve kültüründen gayri dil ve kültürleri korumak veya geliştirmek veyahut yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

DÖRDÜNCÜ KISIM

Parti yasaklamaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Cumhuriyetin korunması

Devlet şeklinin korunması

MADDE 81. — Siyasi partiler, Türkiye Devletinin Cumhuriyet olan şeklini değiştirmek amacını güdemezler.

Millî egemenliğin korunması

MADDE 82. — Siyasi partiler, Türk Milletine aidolan egemenliğin, belli bir kişiye, zümreye veya aileye yahut sınıfa bırakılması amacını güdemezler.

Sultanlık unvan ve nişanlarının yasaklanması

MADDE 83. — Siyasi partiler, 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, bey, paşa gibi lâkap ve unvanların kaldırıldığına dair Kanun ile yasak edilen sultanlığa ait lâkap, unvan, nişan ve madalyaları ihya etmek amacını güdemezler.

İKİNCİ BÖLÜM

Millî devlet niteliğinin korunması

Bağımsızlığın korunması

MADDE 84. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin milletlerarası hukuk alanında eşitlik ilkesine dayanan tüzel kişiliğini ortadan kaldırmak yahut milletlerarası hukuk gereğince munhasıran Türkiye Cumhuriyetinin yetkili olduğu hususlara diğer milletlerarası kuruluşların ve tüzel kişilerin karışmasını sağlamak amacını güdemezler.

Ülke bütünlüğünün korunması

MADDE 85. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin ülke bütünlüğünü bozmak amacını güdemezler.

Devlet teklifi ilkesinin korunması

MADDE 86. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı Devlet teklifi ilkesini değiştirmek amacını güdemezler.

Azınlık yaratılmasının önlenmesi

MADDE 87. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî veya dinî kültür farklılıklarına yahut dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler.

Siyasi partiler, Türk dilinden ve kültüründen gayri dil ve kültürleri korumak veya geliştirmek veyahut yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Bölgecilik ve ırkçılık yasağı

MADDE 90. — Bölge veya ırk esasına veya adına dayanan siyasi parti kurulamaz. Siyasi partiler, her hangi bir bölgenin veya ırkın diğerlerine hâkim veya diğerlerinden imtiyazlı olması amacını güdemezler.

Eşitlik ilkesinin korunması

MADDE 91. — Siyasi partiler, Türk vatandaşları arasında kanun önünde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din veya mezhep ayırımı gözetmek yahut belli kişi, aile veya zümrelere yahut sınıflara imtiyaz tanımak amaçlarını güdemezler.

Belli kişi, aile, zümre veya cemaat esasına veya adına dayanan siyasi partiler kurulamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Lâik Devlet niteliğinin ve Atatürk devrimciliğinin korunması

Lâiklik ilkesinin korunması

MADDE 92. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini değiştirmek amacını güdemezler.

Halifeliğin istenemeyeceği

MADDE 93. — Siyasi partiler, Halifeliğin yeniden kurulması amacını güdemezler.

Lâik Devlet düzeninin korunması

MADDE 94. — Siyasi partiler, Devletin sosyal, iktisadi veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi yahut şahsi çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edici ve kötüye kullanıcı faaliyetlerde bulunamazlar.

Din farklılığına dayanma yasağı

MADDE 95. — Din veya mezhep veya tarikat esasına veya adına dayanan siyasi partiler kurulamaz.

Partilerin dinî gösteri yapamaması

MADDE 96. — Siyasi partiler, her hangi bir şekilde dinî tören tertipliyemez veya parti sıfatıyla bu gibi törenlere katılamazlar.

Devlet protokolünce düzenlenen cenaze törenleri ile bir parti üyesinin ölümü halinde veya parti nezaketinin gereği olarak bir diğer partinin üyesinin veya siyasi haklarına sahip bir bağımsız şahsiyetin cenaze töreninde partinin temsili ve parti adına çelenk gönderilmesi ile anma törenleri ve bayramlaşmalar, yukardaki fıkrada yer alan yasağın istisnasıdır.

Atatürk Devrimlerinin korunması

MADDE 97. — Siyasi partiler, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesine erdirmek ve Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini korumak amacını güden :

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu hükümlerine;

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Bölgecilik ve ırkçılık yasağı

MADDE 88. — Bölge veya ırk esasına veya adına dayanan siyasi parti kurulamaz.

Siyasi partiler, her hangi bir bölgenin veya ırkın diğerlerine hâkim veya diğerlerinden imtiyazlı olması amacını güdemezler.

Eşitlik ilkesinin korunması

MADDE 89. — Siyasi partiler, Türk vatandaşları arasında kanun önünde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din veya mezhep ayırımı gözetmek yahut belli kişi, aile veya zümrelere yahut sınıflara imtiyaz tanımak amaçlarını güdemezler.

Belli kişi, aile, zümre veya cemaat esasına veya adına dayanan siyasi partiler kurulamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Lâik Devlet niteliğinin ve Atatürk devrimciliğinin korunması

Lâiklik ilkesinin korunması

MADDE 90. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini değiştirmek amacını güdemezler.

Halifeliğin istenemeyeceği

MADDE 91. — Sayısi partiler, Halifeliğin yeniden kurulması amacını güdemezler.

Lâiklik Devlet düzeninin korunması

MADDE 92. — Siyasi partiler, Devletin sosyal, iktisadi veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi yahut şahsi çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dinî veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edici ve kötüye kullanıcı faaliyetlerde bulunamazlar.

Din farklılığına dayanma yasağı

MADDE 93. — Din veya mezhep veya tarikat esasına veya adına dayanan siyasi partiler kurulamaz.

Partilerin dinî gösteri yapamaması

MADDE 94. — Siyasi partiler, her hangi bir şekilde dinî tören tertipliyemez veya parti sıfatıyla bu gibi törenlere katılamazlar.

Devlet protokolünce düzenlenen cenaze törenleri ile bir parti üyesinin ölümü halinde veya parti nezaketinin gereği olarak bir diğer partinin üyesinin veya siyasi haklarına sahip bir bağımsız şahsiyetin cenaze töreninde partinin temsili ve parti adına çelenk gönderilmesi ile anma törenleri ve bayramlaşmalar, yukardaki fıkrada yer alan yasağın istisnasıdır.

Atatürk Devrimlerinin korunması

MADDE 95. — Siyasi partiler, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesine erdirmek ve Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini korumak amacını güden :

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu hükümlerine;

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

2. 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası hakkında Kanun hükümlerine;
3. 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile birtakım unvanların men ve ilgasına dair Kanunun hükümlerine;
4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile kabul edilen evlenme akdinin evlendirme memuru tarafından yapılacağına dair medeni nikâh esasına ve aynı kanunun «Evlendirme memuru merasimin hitamı üzerine derhal karı ve kocaya bir evlenme kâğıdı verir. Evlenme kâğıdı ibraz edilmeden evlenmenin dinî merasimi yapılamaz. Bununla beraber, evlenmenin tamamıyeti dinî merasimin icrasına mütevakkıf değildir.» hükmünü sevk eden 110 ncu maddesine;
5. 1 Teşrinisâni 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin kabul ve tatbiki hakkındaki Kanunun hükümlerine;
6. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın kabulü hakkındaki Kanunun hükümlerine;
7. 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bâzı Kisvelerin giyilemeyeceğine dair Kanunun hükümlerine; ve
8. Bu kanunların amacına aykırı amaçlar güdemezler.

Diyanet İşleri Başkanlığının yerinin korunması

MADDE 98. — Siyasi partiler, Diyanet İşleri Başkanlığının genel idare içinde yer almasına dair olup Anayasanın 153 ncü maddesinde ifadesini bulan Atatürk Devrimlerinin temel amacını korumak için konulmuş bulunan Anayasanın 154 ncü maddesindeki prensip hükmüne aykırı amaçlar güdemezler.

Cumhuriyetin Büyük Kurucusuna saygı

MADDE 99. — Siyasi partiler, Türk Milletinin Kurtarıcısı ve Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu Atatürk'ün şahsiyet ve faaliyetlerini veya hâtırasını kötölemek veya küçük düşürmek amacını güdemezler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Demokratik düzenin ve meşruluk temelinin korunması

Demokratik düzenin korunması

MADDE 100. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin insan hak ve hürriyetlerine dayanan hukuk devleti niteliğini ve tek dereceli genel oy ilkesine bağlı çok partili demokratik düzenini tanımayan amaçlar güdemezler.

Temel hak ve ödevlerin korunması

MADDE 101. — Siyasi partiler, Anayasanın ikinci kısmında yazılı temel hak ve ödevlerin özünü tanınamamak amacını güdemezler.

Anayasanın meşruluk temelinin korunması

MADDE 102. — Siyasi partiler, Anayasanın Başlangıç kısmının 2 nci fıkrasında yazılı saikle ve Anayasanın 4 ncü geçici maddesinin 3 ncü fıkrasında yazılı amaçla gerçekleştirilen 27 Mayıs 1960 Devrimini, yapılması gerekli olmıyan veya haksız veya gayrimeşru bir hareket olarak göstermek amacını güdemezler.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

2. 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası hakkında kanun hükümlerine;
3. 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve zaviyelerle türbelerin seddine ve türbedarlıklar ile birtakım unvanların men ve ilgasına dair Kanunun hükümlerine;
4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile kabul edilen evlenme akdinin evlendirme memuru tarafından yapılacağına dair medeni nikâh esasına ve aynı kanunun «Evlendirme memuru merasimin hitamı üzerine derhal karı ve kocaya bir evlenme kâğıdı verir. Evlenme kâğıdı ibraz edilmeden evlenmenin dinî merasimi yapılamaz. Bununla beraber, evlenmenin tamamıyeti dinî merasimin icrasına mütevakkıf değildir.» hükmünü sevk eden 110 ncu maddesine;
5. 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin kabul ve tatbiki hakkındaki Kanunun hükümlerine;
6. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın kabulü hakkındaki Kanunun hükümlerine;
7. 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bâzı Kisvelerin giyilemeyeceğine dair Kanunun hükümlerine; ve
8. Bu kanunların amacına aykırı amaçlar güdemezler.

Diyanet İşleri Başkanlığının yerinin korunması

MADDE 96. — Siyasi partiler, Diyanet İşleri Başkanlığının genel idare içinde yer almasına dair olup Anayasanın 153 ncu maddesinde ifadesini bulan Atatürk Devrimlerinin temel amacını korumak için konulmuş bulunan Anayasanın 154 ncu maddesindeki prensip hükmüne aykırı amaçlar güdemezler.

Cumhuriyetin Büyük Kurucusuna saygı

MADDE 97. — Siyasi partiler, Türk Milletinin Kurtarıcısı ve Türk Cumhuriyetinin Kurucusu Atatürk'ün şahsiyet ve faaliyetlerini veya hâtırasını kötülemek veya küçük düşürmek amacını güdemezler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Demokratik düzenin ve meşruluk temelinin korunması

Demokratik düzenin korunması

MADDE 98. — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin insan hak ve hürriyetlerine dayanan hukuk devleti niteliğini ve tek dereceli genel oy ilkesine bağlı çok partili demokratik düzenini tanımayan amaçlar güdemezler.

Temel hak ve ödevlerin korunması

MADDE 99. — Siyasi partiler, Anayasanın ikinci kısmında yazılı temel hak ve ödevlerin özünü tanınamamak amacını güdemezler.

Anayasanın meşruluk temelinin korunması

MADDE 100. — Siyasi partiler, Anayasanın Başlangıç kısmının 2 nci fıkrasında yazılı saikle ve Anayasanın 4 ncu geçici maddesinin 3 ncu fıkrasında yazılı amaçla gerçekleştirilen 27 Mayıs 1960 Devrimini, yapılması gerekli olmayan veya haksız veya gayrimeşru bir hareket olarak göstermek amacını güdemezler.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

27 Mayıs 1960 Devriminin anlamının korunması

MADDE 103. — Siyasi partiler, 27 Mayıs 1960 Devriminin Anayasanın Başlangıç kısmının 2 nci fıkrasında yazılı saikten ve Anayasanın 4 ncü geçici maddesinin 3 ncü fıkrasında yazılı amaçtan gayrisaikleri ve amaçları da olduğunu yahut 27 Mayıs 1960 Devriminin amacına ulaşmadığını veyahut bu devrimin belli siyasi parti veya partiler lehinde yapıldığını ileri süremezler. *27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin devamı olma iddiasının yasak edilmesi*

MADDE 104. — 27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin adını taşıyan yahut bunların devamı olduğunu gösterecek bir ad alan siyasi partiler kurulamaz.

Siyasi partiler, 27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilere ait her çeşit işaret, rumuz ve alâmetleri veya bunlara açıkça benzeyen işaret, rumuz ve alâmetleri kullanamazlar.

Siyasi partiler, 27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin devamı olduklarını ileri süremezler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Genel yasaklamalar

Ahlâk ve âdabın korunması

MADDE 105. — Genel ahlâk ve âdaba aykırı amaçlar güden siyasi partiler kurulamaz.

Kullanılması yasak parti adları

MADDE 106. — Komünist, anarşist, faşist, nasyonal - sosyalist adlarıyla veya aynı anlama gelen adlarla siyasi parti kurulamaz.

Askerî nitelikte partilerin kurulamaması

MADDE 107. — Siyasi partiler, askerliğe, savunma veya sivil savunma hizmetlerine hazırlayıcı eğitim ve öğretim faaliyetlerine girişemezler.

Siyasi partiler, üyeleri için üniforma ve devamlı olarak hariçte takılacak kol bağı ihdas edemezler.

BEŞİNCİ KISIM

Siyasi partilerin kapatılması

Görevli savcılık ve yetkili mahkeme

MADDE 108. — Siyasi partiler aleyhine kapatma dâvaları Anayasa Mahkemesinde görülür.

Bu dâvalarda savcılık görevi, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yerine getirilir. 22 Nisan 1962 tarihli ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun 35 nci maddesi bu halde de uygulanır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, iddianamesine esas teşkil edecek olay ve fiillerin araştırılması ve soruşturulmasında ve dâvanın açılması ve yürütülmesinde, Cumhuriyet savcılarında ve sorgu

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

27 Mayıs 1960 Devriminin anlamının korunması

MADDE 101. — Siyasi partiler, 27 Mayıs 1960 Devriminin Anayasanın Başlangıç kısmının 2 nci fıkrasında yazılı saikten ve Anayasanın 4 ncü geçici maddesinin 3 ncü fıkrasında yazılı amaçtan gayrisaikleri ve amaçları da olduğunu yahut 27 Mayıs 1960 Devriminin amacına ulaşamadığını veyahut bu devrimin belli siyasi parti veya partiler lehinde yapıldığını ileri süremezler.

27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin devamı olma iddiasının yasak edilmesi

MADDE 102. — 27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin adını taşıyan yahut bunların devamı olduğunu gösterecek bir ad alan siyasi partiler kurulamaz.

Siyasi partiler, 27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilere ait her çeşit işaret, rumuz ve alâmetleri veya bunlara açıkça benzeyen işaret, rumuz ve alâmetleri kullanamazlar.

Siyasi partiler, 27 Mayıs 1960 tan 15 Ekim 1961 e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin devamı olduklarını ileri süremezler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Genel yasaklamalar

Ahlâk ve âdabın korunması

MADDE 103. — Genel ahlâk ve âdaba aykırı amaçlar güden siyasi partiler kurulamaz.

Kullanılması yasak parti adları

MADDE 104. — Komünist, anarşist, faşist, nasyonal - sosyalist adlarıyla veya aynı anlama gelen adlarla siyasi parti kurulamaz.

Askerî nitelikte partilerin kurulamaması

MADDE 105. — Siyasi partiler, askerliğe, savunma veya sivil savunma hizmetlerine hazırlayıcı eğitim ve öğretim faaliyetlerine girişemezler.

Siyasi partiler, üyeleri için üniforma ve devamlı olarak hariçte takılacak kol bağı ihdas edemezler.

BEŞİNCİ KISIM

Siyasi partilerin kapatılması

Görevli savcılık ve yetkili mahkeme

MADDE 103. — Siyasi partiler aleyhine kapatma dâvaları Anayasa Mahkemesinde görülür.

Bu dâvalarda savcılık görevi, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yerine getirilir. 22 Nisan 1962 tarihli ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun 35 nci maddesi bu halde de uygulanır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, iddianamesine esas teşkil edecek olay ve fiillerin araştırılması ve soruşturulmasında ve dâvanın açılması ve yürütülmesinde, Cumhuriyet savcılarında ve sorgu hâkim-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

hâkimlerine tanınan bütün yetkilere sahiptir. Ancak, Anayasa ve kanunların sadece hâkimler tarafından kullanılabilceğini belirttiği yetkiler bunun dışındadır.

Dâva, Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak görülür. Bu konuda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun son tahkikatla ilgili hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Başsavcısı, soruşturmayı kendisi veya yardımcıları eliyle yürütür.

Anayasa Mahkemesince verilen kapatma kararı kesindir.

Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulu

MADDE 109. — Bu kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere bir Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulu kurulmuştur.

Bu kurul, Yargıtay Ceza Daireleri Başkanlarından kurulur. Bunların en kıdemlisi Kurulun Başkanıdır. Kurulun toplantı yeter sayısı, üye tamsayısının salt çoğunluğudur; karar yeter sayısı, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur; oyların eşitliği halinde Başkanın oyu esastır. Başkanın özürü veya izinli olması, takdirinde, en kıdemli üye ona vekillik eder.

Dördüncü kısma aykırılık halinde dâva açılması

MADDE 110. — Bir siyasi partinin bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı amaçlar gütmesi veya faaliyette bulunması sebebiyle bu kanunun 108 nci maddesi gereğince kapatılması için Anayasa Mahkemesine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından dâva açılması :

1. Re'sen; veya,
2. Bakanlar Kurulunda görüşüldükten sonra Adalet Bakanlığının yazılı istemi üzerine; veya hut,
3. Son milletvekili genel seçimlerine katılmış olup da Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında grubu olan ve ilk genel kongre toplantısını yapmış olan bir siyasi partinin merkez karar organının üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile alınan karara dayanan parti genel başkanının yahut partiyi genel başkana izafeten veya vekâleten mahkemelerde temsil yetkisine sahip parti merciinin yazılı isteminde yeterli deliller bulunduğu kanısına Cumhuriyet Başsavcılığının varması üzerine olur.

Cumhuriyet Başsavcılığının istemde yeterli deliller bulunduğu kanısına varmıyarak dâva açmıyacağını istemde bulunan siyasi parti genel başkanlığına yazıyla bildirmesinden başlayarak yedi gün içinde bu siyasi partinin genel başkanının yahut partiyi genel başkana izafeten veya vekâleten mahkemelerde temsil yetkisine sahip parti merciinin Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna yazıyla itirazda bulunma hakkı vardır. Kurul, itirazı uygun görmezse, dâva açılmaz; uygun görürse, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesine dâva açmakla yükümlüdür.

4. Bu maddenin 2 nci ve 3 ncü bendleri hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine dair her hangi bir seçimin Yüksek Seçim Kurulunca Resmî Gazete ile ilân edilecek başlangıç tarihinden veya genel milletvekili seçimlerinin yenilenmesine dair Millet Meclisinin Anayasanın 69 ncu maddesinin ilk fıkrası uyarınca alacağı kararın Resmî Gazetede yayımlanmasından veya genel milletvekili seçimlerinin Anayasanın 108 nci maddesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından yenilenmesi halinde bu konuda Cumhurbaşkanı'nın Başbakanla birlikte çıkaracağı ortak kararnamenin Resmî Gazetede yayımlanmasından başlayarak oy verme gününün ertesi gününe kadar uygulanamaz.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

lerine tanınan bütün yetkilere sahiptir. Ancak, Anayasa ve kanunların sadece hâkimler tarafından kullanılabileceğini belirttiği yetkiler bunun dışındadır.

Dâva, Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak görülür. Bu konuda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun son tahrifatla ilgili hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Başsavcısı, soruşturmayı kendisi veya yardımcıları eliyle yürütür.

Anayasa Mahkemesince verilen kapatma kararı kesindir.

Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulu

MADDE 107. — Bu kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere bir Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulu kurulmuştur.

Bu kurul, **Yargıtay Ceza Daireleri Başkanlarından** kurulur. Bunların en kıdemlisi Kurulun Başkanıdır. Kurulun toplantı yeter sayısı, üye tamsayısının salt çoğunluğudur; karar yeter sayısı, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur; oyların eşitliği halinde Başkanın oyu esastır. Başkanın özlü veya izinli olması takdirinde, en kıdemli üye ona vekâlet eder.

Dördüncü kısma aykırılık halinde dâva açılması

MADDE 108. — Bir siyasi partinin bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı amaçlar gütmesi veya faaliyette bulunması sebebiyle bu kanunun 108 nci maddesi gereğince kapatılması için Anayasa Mahkemesine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından dâva açılması :

1. Re'sen; veya,
2. Bakanlar Kurulunda görüşüldükten sonra Adalet Bakanlığının yazılı istemi üzerine; veya,
3. Son milletvekili genel seçimlerine katılmış olup da Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında grupu olan ve ilk genel kongre toplantısını yapmış olan bir siyasi partinin merkez karar organının üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile alınan karara dayanan parti genel başkanının yahut partiyi genel başkana izafeten veya vekâleten mahkemelerde temsil yetkisine sahip parti merciinin yazılı isteminde yeterli deliller bulunduğu kanısına Cumhuriyet Başsavcılığının varması üzerine olur.

Cumhuriyet Başsavcılığının istemde yeterli deliller bulunduğu kanısına varmayarak dâva açmayacağını istemde bulunan siyasi parti genel başkanlığına yazıyla bildirmesinden başlayarak yedi gün içinde bu siyasi partinin genel başkanının yahut partiyi genel başkana izafeten veya vekâleten mahkemelerde temsil yetkisine sahip parti merciinin Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna yazıyla itirazda bulunma hakkı vardır. Kurul, itirazı uygun görmezse, dâva açılmaz; uygun görürse, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesine dâva açmakla yükümlüdür.

4. Bu maddenin 2 nci ve 3 nci bendleri hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine dair her hangi bir seçimin Yüksek Seçim Kurulunca Resmî Gazete ile ilân edilecek başlangıç tarihinden veya genel milletvekili seçimlerinin yenilenmesine dair Millet Meclisinin Anayasanın 69 ncu maddesinin ilk fıkrası uyarınca alacağı kararın Resmî Gazetede yayımlanmasından veya genel milletvekili seçimlerinin Anayasanın 108 nci maddesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından yenilenmesi halinde bu konuda Cumhurbaşkanı ile Bakanlar Birlikte çıkaracağı ortak kararnamenin Resmî Gazetede yayımlanmasından başlayarak oy verme gününün ertesi gününe kadar uygulanamaz.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Dördüncü kısmın hükümlerine aykırılık dolayısıyla kapatma

MADDE 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenliyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması ; veya

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukardaki 2 nci bendde sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin bu kanunun bu hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra işlenmesi takdirinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemişse, Cumhuriyet Başsavcılığı, bu fiili işliyen organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektirilmesini ve bu fiili işliyen parti üyesi veya üyelerinin - işbu bendde sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dâhil olsun veya olmasın - partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister. İlgili siyasi parti, bu istem aleyhine, Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna, istemi aldığı tarihten başlayarak onbeş gün içinde yazıyla itirazda bulunabilir. Kurul, bu itiraz üzerine, delilleri topladıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini ve üyelerini ve - varsa - vekillerini dinler; gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler eliyle yapabilir; tanık çağırabilir ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, itirazı en çok altmış gün içinde karara bağlar ve kararını ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazıyla bildirir. Kurul bu itirazı reddetmişse, söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektirilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarınca, Kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak otuz gün içinde karar verilmediği takdirde, söz konusu fiillerin bu bendde belirtilen nitelikte fiiller olduğunun, 110 ncu madde uyarınca açılacak dâva sonucunda Anayasa Mahkemesince tesbit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bend uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarma kararları hakkında 56 nci madde hükümleri uygulanmaz.

B) Yukardaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkartılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebeb olan parti üyeleri, çıkarma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazıyla bildirilmesinden başlayarak beş yıl süreyle başka hiçbir siyasi partiye alınamaz, parti kurucusu olamaz ve seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde, bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bend gereğince kesin olarak çıkarılması halinde bu kimsenin işlediği fiil ayrıca cezai kovuşturmaya konu teşkil etmiş olup da takipsizlik veya muhakemenin men'i veya kesin beraet kararına bağlanmışsa, o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelliyen yasaklar da kalkar.

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunun, yukardaki (A) fıkrası uyarınca siyasi parti tarafından yapılan itirazı kabul etmesi halinde, Kurulun bu kararı kesin olup, bu takdirde, itiraza konu olan fiil dolayısıyla Anayasa Mahkemesine kapatma dâvası açılmaz. Kurulun, itirazı kabul etmesi takdirinde, itiraz konusu olan fiil için hiçbir ceza kovuşturması yapılamaz; daha önce başlamış ceza kovuşturması ve tahkikatlar sona erer.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Dördüncü kısmın hükümlerine aykırılık dolayısıyla kapatma

MADDE 109. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğü'nün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenliyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması ; veya

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukarıdaki 2 nci bendde sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin bu kanunun bu hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra işlenmesi takdirinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemişse, Cumhuriyet Başsavcılığı, bu fiili işliyen organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektilmesini ve bu fiili işliyen parti üyesi veya üyelerinin - işbu bendde sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dâhil olsun veya olmasın - partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister. İlgili siyasi parti, bu istem aleyhine, Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna, istemi aldığı tarihten başlayarak onbeş gün içinde yazıyla itirazda bulunabilir. Kurul, bu itiraz üzerine, delilleri topladıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini ve üyelerini ve - varsa - vekillerini dinler : gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipeler eliyle yapabilir ; tanık çağırabilir ve 80 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, itirazı en çok altmış gün içinde karara bağlar ve kararını ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazıyla bildirilir. Kurul bu itirazı reddetmişse, söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarınca, Kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak otuz gün içinde karar verilmediği takdirde, söz konusu fiillerin bu bendde belirtilen nitelikte fiiller olduğunun, 108 nci madde uyarınca açılacak dâva sonucunda Anayasa Mahkemesince tesbit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bend uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarma kararları hakkında 54 nci madde hükümleri uygulanmaz.

B) Yukarıdaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkartılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebeb olan parti üyeleri, çıkarma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazıyla bildirilmesinden başlayarak beş yıl süreyle başka hiçbir siyasi partiye alınamaz, parti kurucusu olamaz ve seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler ; aksi takdirde, bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bend gereğince kesin olarak çıkarılması halinde bu kimsenin işlediği fiil ayrıca cezai kovuşturmaya konu teşkil etmiş olup da takipsizlik veya muhakemenin men'i veya kesin beraet kararına bağlanmışsa, o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelliyen yasaklar da kalkar.

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunun, yukarıdaki (A) fıkrası uyarınca siyasi parti tarafından yapılan itirazı kabul etmesi halinde, Kurulun bu kararı kesin olup, bu takdirde, itiraza konu olan fiil dolayısıyla Anayasa Mahkemesine kapatma dâvası açılmaz. Kurulun, itirazı kabul etmesi takdirinde, itiraz konusu olan fiil için hiçbir ceza kovuşturması yapılamaz ; daha önce başlamış ceza kovuşturması ve tahkikatlar sona erer.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Kanunsuz siyasi faaliyetlere mihrak olma sebebiyle kapatma

MADDE 112. — Bir siyasi partinin bu kanunun 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 100, 102 ve 103 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi takdirinde, o siyasi parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasi partinin yukardaki fıkrada yazılı fiillerin mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi;

a) 111 nci maddenin 3 nci bendinin uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun; ve

b) Bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin merkez karar organı veya merkez yönetim organı veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupları genel kurulları yahut bu grupların yönetim kurullarınca tasvibedildiğinin sübuta ermesiyle olur.

Bu madde gereğince bir siyasi partinin kapatılması hakkında dâva, ancak re'sen Cumhuriyet Başsavcılığınca açılabilir.

Diğer sebeplerle dâva açılması

MADDE 113. — Bir siyasi partinin siyasi partilerle ilgili kanunların bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümleri, dışında kalan emredici hükümlerine aykırılık hâl'nde olması sebebiyle, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazıyla başvurulur.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse, bu aykırılığın giderilmesini ilgili siyasi partiye ihtar eder.

Bu konudaki Anayasa Mahkemesi kararının yazılı olarak ilgili siyasi partinin genel başkanlığına bildirilmesinden başlayarak altı ay içinde bu aykırılık giderilmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığının re'sen dâva açması üzerine, Anayasa Mahkemesince, bu siyasi partinin kapatılmasına karar verilir.

İdari mercilerin, savcuların ve mahkemelerin görevi

MADDE 114. — 111, 112 ve 113 nci maddelerde söz konusu fiil veya hâllere bilgi edinmiş idari merciler, mahallî Cumhuriyet Savcılığına derhal ve yazılı olarak bilgi verirler. Mahkemeler dahi, bu gibi fiil veya hâllere bilgi edindikleri zaman, durumu, derhal, mahallî Cumhuriyet Savcılığına yazıyla bildirirler.

Cumhuriyet Savcılıkları, yukardaki fıkrada söz konusu fiil ve hâllere dair edindikleri bilgileri, derhal Adalet Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına yazıyla bildirirler.

Kapatılan partinin malları

MADDE 115. — Anayasa Mahkemesi kararı ile kapatılan siyasi partinin bütün malları Hazineye geçer.

Kapatma kararı Hükümet eliyle uygulanır.

ALTINCI KISIM

Siyasi partilerin kapanması

Kapanma kararı

MADDE 116. — Bir siyasi partinin kapanması hakkında genel kongrece alınacak karar için yetersayı, hazır bulunan genel kongre üyelerinin üçte ikisidir. Bu karar gizli oyla alınır.

Siyasi partinin kapandığı, genel başkanlık tarafından, genel kongrece kapanma kararının alınışından başlayarak yedi gün içinde, İçişleri Bakanlığına yazıyla bildirilir.

Siyasi partinin tüzel kişiliği bu yazının İçişleri Bakanlığınca alınmasıyla sona erer.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Kanunsuz siyasi faaliyetlere mihrak olma sebebiyle kapatma

MADDE 110. — Bir siyasi partinin bu kanunun 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 98, 100 ve 101 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi takdirinde, o siyasi parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasi partinin yukardaki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiğinin sübuta ermesi;

a) 109 ncu maddenin 3 ncü bendinin uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun; ve

b) Bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin merkez karar organı veya merkez yönetim organı veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupları genel kurulları yahut bu grupların yönetim kurullarınca tasvibedildiğinin sübuta ermesiyle olur.

Bu madde gereğince bir siyasi partinin kapatılması hakkında dâva, ancak re'sen Cumhuriyet Başsavcılığınca açılabilir.

Diğer sebeplerle dâva açılması

MADDE 111. — Bir siyasi partinin siyasi partilerle ilgili kanunların bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümleri dışında kalan emredici hükümlerine aykırılık halinde olması sebebiyle, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine ve Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazıyla bağvurulur.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse, bu aykırılığın giderilmesini ilgili siyasi partiye ihtar eder.

Bu konulaki Anayasa Mahkemesi kararının yazılı olarak ilgili siyasi partinin genel başkanlığına bildirilmesinden başlayarak altı ay içinde bu aykırılık giderilmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığının re'sen dâva açması üzerine, Anayasa Mahkemesince, bu siyasi partinin kapatılmasına karar verilir.

İdari mercilerin, savcuların ve mahkemelerin görevi

MADDE 112. — 109, 110 ve 111 nci maddelerde söz konusu fiil veya hâllere bilgi edinmiş idari merciler, mahallî Cumhuriyet Savcılığına derhal ve yazılı olarak bilgi verirler. Mahkemeler dahi, bu gibi fiil veya hallere bilgi edindikleri zaman, durumu, derhal, mahallî Cumhuriyet Savcılığına yazıyla bildirirler.

Cumhuriyet Sevcilikleri, yukardaki fıkrada söz konusu fiil ve hallere dair edindikleri bilgileri, derhal Adalet Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına yazıyla bildirirler.

Kapatılan partinin malları

MADDE 113. — Anayasa Mahkemesi kararı ile kapatılan siyasi partinin bütün malları Milliye neye geçer.

Kapatma kararı Hükümet eliyle uygulanır.

ALTINCI KISIM

Siyasi partilerin kapanması

Kapanma kararı

MADDE 114. — Bir siyasi partinin kapanması hakkında genel kongrece alınacak karar için yeter sayı, hazır bulunan genel kongre üyelerinin üçte ikisidir. Bu karar gizli oyla alınır.

Siyasi partinin kapandığı, genel başkanlık tarafından, genel kongrece kapanma kararının alınışından başlayarak yedi gün içinde, İçişleri Bakanlığına yazıyla bildirilir.

Siyasi partinin tüzel kişiliği bu yazının İçişleri Bakanlığınca alınmasıyla sona erer.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Kapanan siyasi partinin malları

MADDE 117. — 116 ncı madde uyarınca kapanan bir siyasi partinin malları, genel kongresinde hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, ancak bir diğer siyasi partiye veya kamu yararına çalışan bir derneğe devredilebilir. Aksi halde, kapanan siyasi partinin malları Hazineye geçer.

Kapanma kararlarının uygulanması, genel kongrenin görevlendirdiği bir tasfiye kurulu eliyle ve Hükümetin gözetim ve denetimi altında olur.

Kapanma kararını veren genel kongre, parti mallarının tasfiye kurulunca, kapanmanın İçişleri Bakanlığına bildirilmesinden başlayarak üç ay içinde kurulacak bir siyasi partiye devredileceğine dair kararı birinci fıkra uyarınca alabilir. Kararda öngörülen siyasi parti bu süre içinde kurulmazsa kapanan partinin bütün malları için birinci fıkra hükümleri uygulanır.

YEDİNCİ KISIM

Ceza hükümleri

Anayasa Mahkemesince tutulacak sicil için istenen bilgilerin verilmemesine ilişkin ceza müeyyidesi

MADDE 118. — 7 nci madde gereğince tutulacak siyasi partiler sicili için istenen bilgi ve belgeleri vermiyen parti sorumluları, yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Oylamada gayrimeşru fiiller

MADDE 119. — Siyasi parti kongrelerinin seçimleri ve kararları için yapılan oylamalarla ilçe kongrelerine delege seçimi ve partilerin köy ve mahalle bölgelerindeki görevlileri ile yedeklerinin seçimi için yapılan oylamalara ve bu oylamaların sayım ve dökümüne hile karıştıranlar, üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

Önseçimlerle ilgili olarak kanunda yer alan ceza hükümleri saklıdır.

Parti defter ve kayıtlarıyla ilgili ceza müeyyidesi

MADDE 120. — 58 nci maddede yazılı defter ve kayıtları tutmayan veya kaybeden parti sorumluları ile bu defter ve kayıtları tahrif edenler, üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

Organlarda görev alanların resmî makamlara bildirilmesine ilişkin ceza müeyyidesi

MADDE 121. — 63 ncü maddede yazılı bildirim yükümlünü yerine getirmeyen parti sorumluları, yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Aynı hüküm, her kademede kongrelerle köy ve mahallelerdeki parti görevlileri ve yedeklerinin ve ilçe kongreleri delegelerinin seçimi için yapılacak toplantıların gün ve yerlerini kongre veya toplantıdan yedi gün önce mahallin en büyük mülkiye âmirliğine bildirmeyen parti sorumluları hakkında da uygulanır.

Önseçimlerde propaganda suçu

MADDE 122. — Önseçimlerde 37 nci maddeye aykırı olarak propaganda yapanlar hakkında bir aydan üç aya kadar hapis ve yüz liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına hükümlenir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Kapanan siyasi partinin malları

MADDE 115. — 114 nci madde uyarınca kapanan bir siyasi partinin malları, genel kongresinde hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, ancak bir diğer siyasi partiye veya kamu yararına çalışan bir derneğe devredebilir. Aksi halde, kapanan siyasi partinin malları Hazineye geçer.

Kapanma kararlarının uygulanması, genel kongrenin görevlendirdiği bir tasfiye kurulu eliyle ve Hükümetin gözetim ve denetimi altında olur.

Kapanma kararını veren genel kongre, parti mallarının tasfiye kurulunca, kapanmanın içişleri Bakanlığına bildirilmesinden başlayarak üç ay içinde kurulacak bir siyasi partiye devredileceğine dair kararı birinci fıkra uyarınca alabilir. Kararda öngörülen siyasi parti bu süre içinde kurulmazsa kapanan partinin bütün malları için birinci fıkra hükümleri uygulanır.

YEDİNCİ KISIM

Ceza hükümleri

Anayasa Mahkemesince tutulacak sicil için istenen bilgilerin verilmemesine ilişkin ceza müeyyidesi

MADDE 116. — 7 nci madde gereğince tutulacak siyasi partiler sicili için istenen bilgi ve belgeleri vermeyen parti sorumluları, yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Oylamada gayrimesru fiiller

MADDE 17. — Siyasi parti kongrelerinin seçimleri ve kararları için yapılan oylamalarla ilçe kongrelerine delege seçimi ve partilerin köy ve mahalle bölgelerindeki görevleri ile yedeklerinin seçimi için yapılan oylamalara ve bu oylamaların sayım ve dökümüne hile karıştıranlar, üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

Önseçimlerle ilgili olarak kanunda yer alan ceza hükümleri saklıdır.

Parti defter ve kayıtlarıyla ilgili ceza müeyyidesi

MADDE 118. — 56 nci maddede yazılı defter ve kayıtları tutmayan veya kaybeden parti sorumluları ile bu defter ve kayıtları tahrif edenler, üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

Organlarda görev alanların resmî makamlara bildirilmesine ilişkin ceza müeyyidesi

MADDE 119. — 61 nci maddede yazılı bildirim yükümünü yerine getirmeyen parti sorumluları, yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Aynı hüküm, her kademedeki kongrelerle köy ve mahallelerdeki parti görevlileri ve yedeklerinin ve ilçe kongreleri delegelerinin seçimi için yapılacak toplantıların gün ve yerlerini kongre veya toplantıdan yedi gün önce mahallin en büyük mülkiye âmîrlğine bildirmeyen parti sorumluları hakkında da uygulanır.

Önseçimlerde progapada suçu

MADDE 120. — Önseçimlerde 35 nci maddeye aykırı olarak propaganda yapanlar hakkında bir aydan üç aya kadar hapis ve yüz liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına hükümlenir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Gayrimişru bağış ve krediler

MADDE 123. — 71 nci madde hükümlerine aykırı olarak bağışta bulunan kimse ve bu bağışı kabul eden parti sorumlusu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

72 nci maddeye aykırı olarak kredi veren kimse ve bu krediyi alan parti sorumlusu hakkında da yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Mali bilgilerin verilmemesi

MADDE 124. — 80 nci maddede hükümlerine kasden aykırı hareket eden parti sorumlusu hakkında bin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

Tekerrür halinde, ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezası da verilir.

Mali incelemede bilgi verilmemesi

MADDE 125. — 81 nci veya 82 nci madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı maddeler gereğince istenen bilgileri kasden vermeyen parti sorumluları hakkında üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

Askerî nitelikteki partilerle ilgili ceza müeyyidesi

MADDE 126. — 107 nci maddenin ilk fıkrasında yazılı fiilleri işleyenler, beş yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

107 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmüne aykırı hareket edenler, bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezasına mahkûm edilirler.

Genel ceza müeyyideleri

MADDE 127. — Bu kanunda 28 Haziran 1933 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununa yapılan atıflar hakkında söz konusu kanunda yer alan ceza müeyyideleri, siyasi partiler ve sorumluları hakkında da uygulanır.

SEKİZİNCİ KISIM

Değiştirilen, uygulanmayan ve kaldırılan hükümler

Siyasi partilerin adaylarını tesbit etmeleri

MADDE 128. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 15 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Siyasi partilerin adaylarını tesbit etmeleri

Madde 15. — Siyasi partiler, aday listelerini ve adaylarının listedeki sıralarını, Siyasi Partiler Kanunu ve kendi tüzükleri hükümleri dairesinde yapılacak önseçimlerle oy verme gününden önceki kırkıncı gün tesbit ederler.

Siyasi partilerin yetkili organ veya kurul veya mercilerince aday gösterilmesi ve adayların sırasının tesbit edilmesi konusunda Siyasi Partiler Kanunu ile parti tüzüklerinde ve yönetmeliklerinde yer alan hükümler saklıdır.

Cumhuriyet Senatesunun kabul ettiği metin

Gayrimişru bağış ve krediler

MADDE 121. — 69 ncu madde hükümlerine aykırı olarak bağışta bulunan kimse ve bu bağışı kabul eden parti sorumlusu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

70 nci maddeye aykırı olarak kredi veren kimse ve bu krediyi alan parti sorumlusu hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Mali bilgilerin verilmemesi

MADDE 122. — 78 nci madde hükümlerine kasden aykırı hareket eden parti sorumlusu hakkında bin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasına hükümlenir.

Tekerrür halinde, ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezası da verilir.

Mali incelemede bilgi verilmemesi

MADDE 123. — 79 ncu veya 80 nci madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı maddeler gereğince istenen bilgileri kasden vermeyen parti sorumluları hakkında üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükümlenir.

Askerî nitelikteki partilerle ilgili ceza müeyyidesi

MADDE 124. — 105 nci maddenin ilk fıkrasında yazılı fiilleri işleyenler, beş yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

105 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmüne aykırı hareket edenler, bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezasına mahkûm edilirler.

Genel ceza müeyyideleri

MADDE 125. — Bu kanunda 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununa yapılan atıflar hakkında söz konusu kanunda yer alan ceza müeyyideleri, siyasi partiler ve sorumluları hakkında da uygulanır.

SEKİZİNCİ KISIM

Değiştirilen uygulanmıyan ve kaldırılan hükümler

Siyasi partilerin adaylarını tesbit etmeleri

MADDE 126. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 15 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Siyasi partilerin adaylarını tesbit etmeleri

Madde 15. — Siyasi partileri aday listelerini ve adaylarının listedeki sıralarını, Siyasi Partiler Kanunu ve kendi tüzükleri hükümleri dairesinde yapılacak önseğimlerle oy verme günüünden önceki kırkikinci gün tesbit ederler

Siyasi partilerin yetkili organ veya kurul veya mercilerince aday gösterilmesi ve adayların sırasının tesbit edilmesi konusunda Siyasi Partiler Kanunu ile parti tüzüklerinde ve yönetmeliklerinde yer alan hükümler saklıdır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Anayasa Mahkemesiyle ilgili hükümler

MADDE 129. — 22 Nisan 1962 tarihli ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usulleri hakkındaki Kanunun 43 nci maddesine aşağıdaki bend eklenmiştir :

6. Mali denetim yapılan veya kapatılması istenen siyasi parti ile veyahut kapatma isteminde bulunan Bakanlar Kurulu veya aynı Bakanlar Kuruluna katılan siyasi partilerden biriyle veya kapatma isteminde bulunan siyasi parti ile, Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmeden önceki beş yıl içerisinde üyelik ilişkisi bulunuyorsa, bu dâva ve işlere bakamazlar.

Cemiyetler Kanununun 28 nci maddesinin uygulanmayacağı

MADDE 130. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 28 nci maddesi siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

Vicdan ve toplanma hürriyetinin korunması hakkındaki Kanunun uygulanmayacak hükümleri

MADDE 131. — 24 Temmuz 1953 tarihli ve 6187 sayılı Kanunun 2 nci ve 3 nci maddeleri hükümleri siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

Kaldırılan kanun hükümleri

MADDE 132. — 8 Ağustos 1951 tarihli ve 5830 sayılı Kanunun 1 nci ve 2 nci maddeleri hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Cemiyetler Kanununa Ek Kanunun kaldırılması

MADDE 133. — 4 Temmuz 1960 tarihli ve 8 sayılı Kanun ve bu Kanunu değiştiren 30 Nisan 1963 tarihli ve 228 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünde kaldırılacak hüküm

MADDE 134. — 27 Aralık 1963 tarihli Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 16 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

DOKUZUNCU KISIM

Son hükümler

Genel hükümler

MADDE 135. — Medenî Kanun ile Cemiyetler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri siyasi partiler hakkında da uygulanır.

15 Temmuz 1963 tarihli ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun 1 nci maddesinin üçüncü bendi, 16 nci maddesi, 30 nci maddesinin ikinci bendi ve 31 nci maddesinin onuncu bendi hükümleri saklıdır.

Eski aidat borçları

MADDE 136. — Siyasi parti üyelerinin mensuboldukları partilere aidolup da bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ödenmemiş aidat borçları, 66 nci maddenin 2 nci bendinin 4 nci fıkrasının 2 nci cümlesi hükmünün uygulanmasında dikkate alınmaz.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Anayasa Mahkemesiyle ilgili hükümler

MADDE 127. — 22 Nisan 1962 tarihli ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usulleri hakkındaki Kanunun 43 nci maddesine aşağıdaki bend eklenmiştir :

6. Malî denetim yapılan veya kapatılması istenen siyasi parti ile veyahut kapatma isteminde bulunan Bakanlar Kurulu veya aynı Bakanlar Kuruluna katılan siyasi partilerden biriyle veya kapatma isteminde bulunan siyasi parti ile, Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmeden önceki beş yıl içerisinde üyelik ilişiği bulunuyorsa, bu dâva ve işlere bakamazlar.

Cemiyetler Kanununun 28 nci maddesinin uygulanmayacağı

MADDE 128. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 28 nci maddesi siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

Vicdan ve toplanma hürriyetinin korunması hakkındaki Kanunun uygulanmayacak hükümleri

MADDE 129. — 24 Temmuz 1953 tarihli ve 6187 sayılı Kanunun 2 nci ve 3 nci maddeleri hükümleri siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

Kaldırılan kanun hükümleri

MADDE 130. — 8 Ağustos 1951 tarihli ve 5830 sayılı Kanunun 1 nci ve 2 nci maddeleri hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Cemiyetler Kanununa Ek Kanunun kaldırılması

MADDE 131. — 4 Temmuz 1960 tarihli ve 8 sayılı Kanun ve bu kanunu değiştiren 30 Nisan 1963 tarihli ve 228 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(Millet Meclisinin 134 nci maddesi Cumhuriyet Senatosunca tayıy edilmiştir.)

DOKUZUNCU KISIM

Son hükümler

Diğer kanunların uygulanacak hükümleri

MADDE 132. — Medeni Kanun ile Cemiyetler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri siyasi partiler hakkında da uygulanır.

15 Temmuz 1963 tarihli ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun 1 nci maddesinin üçüncü bendi, 16 nci maddesi, 30 ncu maddesinin ikinci bendi ve 31 nci maddesinin onuncu bendi hükümleri saklıdır.

Eski aidat borçları

MADDE 133. — Siyasi parti üyelerinin mensuboldukları partilere aidolup da bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ödenmemiş aidat borçları, 64 nci maddenin 2 nci bendinin 4 nci fıkrasının 2 nci cümlesi hükmünün uygulanmasında dikkate alınmaz.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

İlk önseçimler için tedbirler

MADDE 137. — Bu kanunun 30 ncu maddesi ile 32 ilâ 50 nci maddelerinin, bu maddelerin yürürlüğe girmesini takibedecek ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği seçimleriyle ilgili olarak yapılacak önseçimlerde uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirler, işbu maddelerde yer alan temel kurallar ve bu temel kuralların ruhuna uygun olarak Yüksek Seçim Kurulunca tesbit edilir. Yüksek Seçim Kurulu, bu amaçla, işbu maddelerde yer alan süreleri gerekli gördüğü tarzda düzenlemek yetkisine sahiptir.

Partilerin kanuna uyma süresi

MADDE 133. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut siyasi partiler bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak sekiz ay içerisinde tüzük ve programları ile yönetmeliklerini ve diğer parti mevzuatını merkez karar organlarının kararı ile ve gruplar içyönetmeliklerini de Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu genel kurulu kararı ile bu Kanun hükümlerine uydurmak zorundadırlar.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut siyasi partilerin tüzük, program, gruplar içyönetmeliği, yönetmelik ve diğer mevzuatının hükümleri, yukarıdaki fıkra uyarınca değiştirilinceye kadar yürürlükte kalır.

ONUNCU KISIM

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun 28 ilâ 49 ncu maddeleri; 27 nci madde gereğince, Cumhuriyet Senatosu üyeleri ve milletvekilleri seçimi kanunlarında değişiklik yapılınca kadar uygulanır.

İlk Devlet yardımı

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yayımı tarihinden sonra 72 nci madde uyarınca yapılacak ilk ödemeler, bu kanuna göre Genel Bütçe Kanununa ek ödenek konulmasına dair kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak bir hafta içinde tamamlanır.

Yukarıdaki fıkra uyarınca ve bir defaya munhasır ve mahsus olmak üzere, bu kanunun yayımından önceki Genel Milletvekili Seçimine katılmamış olan ve bu kanunun yayımı tarihinde Millet Meclisinde grupu olan siyasi partilere beşyüz biner lira ödenir.

İlk önseçimler için tedbirler

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun 28 nci maddesi ile 30 ilâ 48 nci maddelerinin, bu maddelerin yürürlüğe girmesini takibedecek ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği seçimleri ile ilgili olarak yapılacak önseçimlerde uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirler, işbu maddelerde yer alan temel kurallar ve bu temel kuralların ruhuna uygun olarak Yüksek Seçim Kurulunca tesbit edilir. Yüksek Seçim Kurulu, bu amaçla, işbu maddelerde yer alan süreleri gerekli gördüğü tarzda düzenlemek yetkisine sahiptir.

Partilerin Kanuna uyma süresi

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yayımlandığı tarihte mevcut siyasi partiler bu kanunun yayınlanmasından başlayarak 8 ay içerisinde Tüzük ve programları ile yönetmeliklerini ve

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Yürürlüğe giriş

MADDE 139. — Bu kanunun 1 ilâ 4 ncü, 30 ilâ 51 nci, - son fıkrası hariç - 74 ncü, 83 ilâ 115 nci maddeleri, 122, 126, 128, 129, 131 ve 137 ilâ 140 ncı maddeleri yayınlandığı tarihte; ve diğer hükümleri işbu kanunun yayınlandığı günden başlayarak sekiz ay sonra yürürlüğe girer.

74 ncü maddenin 7 nci bendi, bu kanunun yayımını takibeden ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği seçiminden sonra uygulanmaz.

Yürütme

MADDE 140. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

diğer parti mevzuatını merkez karar organlarının kararı ile ve gruplar içyönetmeliklerini de Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu Genel Kurulu kararı ile bu kanun hükümlerine uydurmak zorundadırlar.

Bu kanunun yayınlandığı tarihte mevcut siyasi partilerin tüzük, program, gruplar içyönetmeliği, yönetmelik ve diğer mevzuatının hükümleri yukarıdaki fıkra uyarınca değiştirilinceye kadar yürürlükte kalır.

Yürürlüğe giriş

MADDE 134. — Bu kanunun 1 ilâ 4 ncü, 28 ilâ 49 ncü, 72 ncü, 81 ilâ 113 ncü maddeleri, 120, 124, 126, 127, 129 ve geçici 2 ilâ 135 nci maddeleri yayınlandığı tarihte, ve diğer hükümleri, işbu kanunun yayınlandığı günden başlayarak 8 ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 135. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyonun tavsiyeleri

Kanun başlığı — Kesinleşmiştir.

Birinci kısım başlığı — Kesinleşmiştir.

Madde 1. — Kesinleşmiştir.

Madde 2. — Senatoca yapılan değişikliğin benimsenmesi tavsiye olunur.

Madde 3 ilâ 7. — Kesinleşmiştir.

Madde 8. — Senatoca yapılan değişikliğin benimsenmesi tavsiye olunur.

Madde 9 ilâ 12. — Kesinleşmiştir.

Madde 13. — Senatoca yapılan tadilin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 14. — Kesinleşmiştir.

Madde 15. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 16. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 17. — Kesinleşmiştir.

Madde 18. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 19. — Senatoca bu maddenin çıkarılmasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 20 ve 21. — Sadece madde numarasındaki değişikliğin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 22. — Senatoca bu maddenin çıkarılmasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 23 ilâ 25. — Sadece madde numaralarındaki değişikliğin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 26. — Senatoca maddenin çıkarılmasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 27 ilâ 29. — Sadece madde numaralarının benimsenmemesi tavsiye olunur.

~~Yeni madde 27. — Senatoca eklenen bu maddenin benimsenmemesi tavsiye olunur.~~

Madde 30 ilâ 64. — Sadece madde numaralarındaki değişikliğin benimsenmemesi tavsiye olunur.

~~Madde 65. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.~~

Madde 66 ilâ 76. — Sadece madde numaralarındaki değişikliğin benimsenmesi tavsiye olunur.

Madde 77. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.

~~Madde 78 ilâ 127. — Sadece madde numaralarındaki tadilin benimsenmemesi tavsiye olunur.~~

Madde 128. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 129 ilâ 133. — Sadece madde numaralarındaki tadilin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 134. — Senatoca maddenin çıkarılmasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 135. — Senato tadilinin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 136. — Sadece madde numarasındaki değişikliğin benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 137. — Senatoca maddenin tayyının benimsenmesi tavsiye olunur.

Madde 138. — Senatoca maddenin tayyının benimsenmesi tavsiye olunur.

Onuncu kısım ile başlığının — Senatoca eklendiği şekilde benimsenmesi tavsiye olunur.

Yeni geçici madde 1. — Benimsenmemesi tavsiye olunur.

Yeni geçici madde 2. — Sadece numarasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Yeni geçici madde 3. — Sadece numarasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Yeni geçici madde 4. — Sadece numarasının benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 139. — Senatoca yapılan tadillerin madde numaraları bakımından benimsenmemesi tavsiye olunur.

Madde 140. — Senatoca yapılan değişikliğin benimsenmemesi tavsiye olunur.

